SOUTH-AFRICAN-PUBLIC LIBRARY
8 MAY 1956

No. 16—Vol.-LIV

Friday,
4th May, 1956

Registered at the G.P.O. as a Newspaper

Price 6d.

INDIAN OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903

*

Discrimination

If you discriminate against me because I am dirty, I can make myself clean.

If you discriminate against me because I am bad, I can reform and be good.

If you discriminate against me because I am ignorant, I can learn.

If you discriminate against me because I am ill-mannered, I can improve my manners.

But if you discriminate against me because of my colour, you discriminate against me because of something which God Himself gave me and over which I have no control.

—Dr. Channing Tobias.

—o—

Drawing Near

"One deeply-rooted conviction among religious liberal......is the conviction that man at his best indicates the nature and the intention of God; the conviction that when you and I responsibly and courageously use our higher, human powers we are actually drawing near in character and purpose to the ultimate creative energy and process of life itself."

—Frank O. Holmes.

*

Why Tomlinson Won't Work

SOUTH AFRICA'S economy has been built up by all races, working together. This economy, when the last census of it was made, produced an annual national income of £1,600,000,000. All races had some share in this national income. All races have the moral right to share fairly in it.

The Tomlinson Report, just out, after five years' hard work, recommends putting an end to the right of the Africans to share in this economy. It recommends putting an end to their right to enjoy South Africa as their homeland. In place of this they will be given the Protectorates and the "Native Areas" as their own homeland, with a few, very hazily-defined, "European" areas added. These countries have no modern economy. So the report recommends that the Union government must develop (at a cost of some £200,000,000) an economy there to (a) compensate the Africans for their lost share of the Unions's economy, and (b) give them a homeland that can support them, and allow their pride and self-respect to grow.

This report will never be realised, and for the following reasons: (1) The Union is desperately short of capital as it is. The Budget ran into its greatest difficulties over Mr. Louw's proposal to use £15,000,000 for capital purposes. The railway budget, too, showed clearly the crippling lack of man-power and capital that our country is suffering from. The Union hasn't £2,000,0000 to spend on the Reserves, let alone a sum one hundred times as great.

(2) From its record this Government is more efficient at taking a pennyworth of milk from a starving African school child than at spending a penny on it.

(3) The Africans of South Africa won't give up their claim to full citizenship in their homeland, the Union, and to fair shares in its national income, not even in exchange for an equal economy. This is their home. How much less will they give it up for a few factories in the eroding reserves?

This report is ridiculously academic and unrealistic, and for the following reasons: (1) Let £200 m. be spent in the Reserves. Pound for pound it won't produce nearly as much as money invested in the ordinary course of events, because (a) the Union's capital was invested in the most paying areas of South Africa. Gold mines can't walk to the Reserves. (b) The Union's transport system has already taken shape, and can't be distorted without immense capital expenditure. (c) The Union's capital was largely invested at a time when British influence in South Africa was strong. This meant business-like methods in commerce, and efficiency in the State service. That time is past. (d) The Africans in the Reserves are the most backward of the Union's Africans. They wouldn't know how to invest £200 m. And if you send White technicians to help them, where is your *apartheid?*

(2) Either these "Native States" will have political power, or they won't. If they won't, then they will remain subordinated to Pretoria, ruled by a hostile White electorate, as at present. Why spend £200 m. on 'No Change'? If they

(Continued on page 175)

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

Today, of all days, the joy of giving is uppermost in every heart. The best thing to give to your enemy is forgiveness; to an opponent, tolerance; to a friend, your heart; to your child, a good example; to your father, deference; to your mother, conduct that will make her proud of you; to yourself, respect; to all men, charity; and to your loved ones ?

Surely a NEW INDIA PROTECTION POLICY, the best of all Gifts.

THE PLEASURE OF GIVING IS YOURS, AND THAT OF SERVING YOU IS OURS.

The
New India Assurance
Company Limited

Principal Controlling Officers:
Rustomjee (Pty.) Ltd.

140, Queen Street,
DURBAN, NATAL.

NEW NYLON SAREE MATERIALS
—JUST ARRIVED—

- Gold Striped Fancy Nylons 48" 12/6 yd
- Spotted Georgettes 45" 4/6 yd.
- Two Tone and Rainbow Georgettes 45" All Shades 4/11 yd.
- Bordered Georgettes All Shades 45" 3/11 yd.
- Embossed Georgettes 45" 5/11 yd.
- Coloured Georgettes 45" 3/11yd.

BLOUSES
Printed Georgette and Bemberg Skippers. Huge range now at clearing Prices.

- Real Benares and Jari Gold Georgette Sarees and Borders. Big range in stock.
- Georgette Jari Work Sarees All colours. £4-10-0
- Georgette Sarees Cotton Embroidery £3/15/0

CHILDREN'S SCHOOL WEAR
Boys Shirts, Knickers, Blazers, Vests, Socks. Girls Gym Blouses etc. At Reduced Prices.

CHAMPALS !
Plastic Fancy Tops with Heel Size 3 to 7 18/6 pair
Also Leather 8/6 & 10/6 pair

Write For Samples: (Not for Rhodesia)

JAYBEE SILK HOUSE
39 MARKET STREET, JOHANNESBURG.

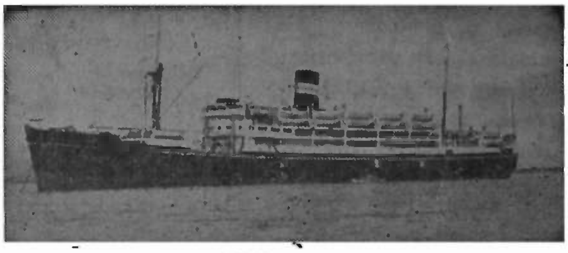

B. I. S. N. Co. Ltd.
S.S. Karanja due 1st May. Sailing 5th May 1956. For Karachi—Bombay
S.S. Kampala due 30th May. Sailing 4th June 1956. For Bombay.

Passengers must conform with the Cholera Vaccination and Yellow Fever innoculation requirements and obtain certificates from their nearest District Surgeon. Innoculation by and certificates from private Medical Practitioners will not be accepted.

FARES : DURBAN TO BOMBAY

First Class single without food	£92—0—0
Second " " " "	£60—15—0
Third Class Bunk	£31—10—0
Muslim Special Food £11—10—0	Ordinary Food £4—18—0
Hindu Special Food £10—3—0	Ordinary Food £4—6—0

Bookings for 1st, 2nd, 3rd can be effected by communication with us by telegram or letters.

For further particulars apply to—
SHAIK HIMED & SONS (PTY) LTD.
390 PINE STREET, Telephone 20432, DURBAN.
Tel. Add. "KARAMAT."

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

INDIAN OPINION

FRIDAY, 4TH MAY, 1956

Mystery Radio Station

THERE is widespread excitement in this country over the emergence of the mysterious radio station which broadcasts to anti-nationalist South Africans urging them to resist Afrikaner nationalism.

We can understand very well why so many people have been aroused from their sleep of the years and now rub their eyes unbelievingly. Up to now the White community has produced no real opposition to Afrikaner nationalism. The United Party has lost so much of its political conscience that its opposition to Afrikaner nationalism in parliament has degenerated into a distasteful jockeying for positions. And, as a result, the United Party has found itself compelled more and more to defend positions which properly belong to the Nationalist Party.

On the other hand real opposition has come from the man of colour. That it has not been spectacularly effective is merely proof of the power of the modern State. But this is a passing phase. The time is not far at all when the non-European will place himself in the position to settle very effectively, age-old political accounts.

In view of all these advantages the Nationalists strode the earth like veritable denizens of the primordial forest and seemed all-powerful and invincible. So much so that large sections of the English-speaking community started monkeying their Nationalist overlords. Certain Durban private firms introduced counters with apartheid notices. The reference library of the city of Durban, which had been used for decades by the non-European citizen as well was suddenly declared a preserve for people of European descent.

In other words, everywhere the Nationalists were having their way and the English-speaking were learning that they better toe the line of their Nationalist bosses.

Against this background we can very well understand why English opinion is excited at the reality of a phenomenon taking a firm, bold and defiant stand against Afrikaner Nationalism. But we would warn South Africa that the emergence of the mystery radio must be viewed against the background of certain realities if its real and therefore limited significance is to be appreciated.

It is true that in Europe the freedom radio was a potent weapon in the hands of the resistance to Nazism. Nobody doubts its efficacy in preparing Europe psychologically for victory.

It is true, also, that the mystery radio holds out the possibility of exposing Nationalist machinations in an effective and forthright manner; that is, a way which no newspaper or public figure can adopt.

But there are two grave limitations which must be borne in mind. Firstly, the quality of the ideals preached by the mystery radio are catastrophically narrow. The appeal is so far to the English-speaking. English nationalism is being encouraged as an alternative to Afrikaner nationalism. Here the mystery radio fails to grasp an essential fundamental in South African politics—that the source of all our racial troubles is the conflict of values in this country and definitely not the clash of colour as many have been led to believe. By failing to take appropriate note of this fundamental the mystery radio has tied its own hands and made itself the tool of its enemies. That has been the bane of anti-nationalist movements in the English-speaking section of the nation.

We have reached the point where the lesson must be learnt that there is no room for group exclusiveness or group nationalism in the life of the South African nation. Group nationalisms are mutually antagonistic.

The African has had to learn the bitter and hard way that there is no room for group exclusiveness in South Africa. The Indian too is learning that bitter lesson. Obviously the English-speaking are, because of their colour, taking a long time to learn it. They think their colour is a better guarantee of survival than civilised values of life. We pray earnestly that they realise their error in time but are grieved that the tone of the mystery radio so far confirms our worst fears.

There is a second limitation. The ideals advocated by the mystery radio appeal only to a minority of the population. Supposing, purely for argument's sake, the English were in the end worked up into a pitch of resistance where they could take a firm stand against Afrikaner nationalism, what chances of success do they stand since they are only the third smallest minority group?

If the English-speaking really mean to defend the Commonwealth connection they should throw the colour bar out of their lives, link up with the non-White majority and from there march straight against Afrikaner nationalism sure of two things: that the quality of their ideals is sound and that to this advantage they have added the decisive numbers of the non-European. Otherwise they are just playing marbles.

Although the mystery radio pontificates thunderously of the foregoing limitations we doubt very much if the Nationalists will be shaken beyond a certain point and no farther.

In these circumstances we regard as a permissibly realistic interpretation the view that it would not be wholly unfair to the mystery radio to regard it, for the time being, as another Torch Commando.

Psychological Maturity

"Psychological maturity entails finding greater satisfaction in giving than receiving, having the capacity to form satisfying and permanent loyalties, being a primary creative, contributing person; having learned to profit from experience; having freedom from fear with a resulting true serenity and not an absence of pseudo-tension; and accepting and making the most of unchangeable reality when it confronts us."

—Dr. Karl Menninger.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

Manilal Gandhi:

Worthy Son Of A Great Father

(This article is written by Pyarelal Nayyar, M.A; Esq. Mr. Nayyar was the private secretary of the late Mahatma Gandhi for several years. He adequately filled the vacancy left by the demise of Mahadev Desai, the former private secretary of the Mahatma. Mr. Nayyar was the partner of the late Mr. Manilal Gandhi during the historic march from Ahmedabad to Dharasana in 1930 They were both closely attached. In this article he portrays the life and struggle of the late ...r. Manilal Gandhi in India; and the experiences they shared during the Salt March in 1930.—Publishers)

THE year 1930 will always be regarded as a red-letter day in the calendar of India's non-violent struggle for freedom. It was the year of the historic Dandi march, country-wide salt Satyagraha and the spectacular Dharasana salt raid in which the non-violent soldiers of freedom returned the lathi blows of the police by throwing to them pieces of sugar candy which they had received as field ration for the day before they set out, and hundreds of volunteers with fractured skulls and broken bones were removed unconscious from the field on stretchers Among those who were the first to come under the lathi blows was Manilal Gandhi.

Gandhiji had been arrested before the raid. The arrest of Kasturba Gandhi and Abbas Tyebji; the Grand Old Man of Gujarat, who would have led the raid after Gandhiji, followed soon after. Mrs. Sarojini Naidu promptly stepped into the breach and a camp was set up at Dharasana. The week following was marked by a series of tactical manoeuvres in Satyagraha on a small scale during which Mrs Naidu gave proof of her mettle by squatting on the dusty foot-way in the warm April sun the whole day with the armed police barring the way.

Gandhiji had left no clear cut plan. None was possible in the circumstances. Both sides, the Satyagrahis and the authorities, were cautiously feeling their way without being very clear as to what the next step was going to be. A stalemate threatened to set in—a dangerous development on eve of the big action. There were several hundred volunteers in the camp If demoralisation set in, the whole venture might end in an inglorious debacle.

I took Manilal aside. "I wish to talk to you about something."

"So do I."

"You see how things are shaping I do not like the look of them."

"I knew you were going to talk about this. Nor do I."

"Well, then?"

"We must step it up and intensify it. There should be a mass raid with a minimum of two thousand volunteers to force the authorities either to imprison us or to open fire upon us, not play cat and-mouse."

Manilal's countenance brightened up. It was like a war horse smelling gun powder on the eve of battle. "I like it. It brings back to my mind old South African days."

"And if the big-guns do not listen to us?"

"Let us in that event tell them that we shall go away either to Sholapur where martial law is in force or join action somewhere else after our heart."

"Yes."

"A compact then?"

"Yes."

We returned straight to the camp. Our absence from the camp had already attracted notice. A short council of war was held. In the end our viewpoint was accepted with some modification. Sardar Patel's daughter, Maniben Patel; went forth as recruiting agent and brought contingents of volunteers from Kaira by the train-load. Two days later the action came. Manilal's death-defying courage elicited the admiration even of the police officials. He had only recently been married. If he was not carried on the stretcher, it was due solely to his sturdy constitution. He got a sentence of nine months' rigorous imprisonment with three months additional imprisonment in lieu of payment of fine and put in C class like the vast bulk of the Satyagrahis those days.

This was not his first term. He was already a seasoned Satyagrahi when he came to India, having had had his initiation under Gandhiji during the South African Satyagraha struggle. He had tested his mettle in the South African jails where life was no joke. The first time it was in 1910, when he was 18, in Johannesburg as part of his father's civil disobedience campaign. He was given ten days, broke the law again, was re-arrested and spent another ten days in prison. In 1913, he crossed the border at Volksrust and was imprisoned for three months Again in Durban in 1919, after returning to South Africa, he was arrested. We had been together in the Dandi march. During our prison-life together, I came to know him still better. Gandhiji used to be a very hard task master in his South African days and during his early years on return to India, before his own iron constitution began to give way under the firy ordeals through which he put it. It forced him to be kinder to Brother Ass in his own case and made him very reluctant to enforce discipline on those around him with the same rigour as before. Having grown up under the earlier regime, Manilal found it a bit difficult to reconcile himself to the loosening of discipline which he saw in evidence in Gandhiji's Ashram in India and nostalgically harked back to the golden age of austerity to which he had had the privilege to belong. "I once sent some money surreptitiously out of my own savings to my elder brother which Bapu had interdicted and had not the courage to own up when he questioned me about it," he once related to me. "Bapu darted a piercing glance at me. I could not bear it and confessed with tears asking for only one reprieve viz. that he should not launch on a fast. He relented and told me I must leave the Ashram immediately and go to Madras and learn weaving. With a note of introduction and a little money I arrived in Madras. The place I put up in was filthy and full of mosquitos. Soon after the little money that was with me was stolen..." Tears stood in his eyes as he narrated to me the story. "That was Bapu and that

Bandung: Symbol Of New Spirit In Asia And Africa

THE countries of Asia and Africa recently celebrated the first anniversary of the international Conference which began in Bandung, Indonesia, on April 18, 1955.

The following is the address by Jawaharlal Nehru:

This week we are celebrating the first anniversary of our historic meeting at Bandung. The representatives of independent Governments of Asia and Africa, Prime Ministers and Foreign Ministers gathered for the first time in history. We considered together, and in a spirit of tolerance and recognition of variety and diversity of our national backgrounds, the problems and circumstances, the matters of common concern to us in our continents and in the world as a whole

Our labours over seven days at Bandung enabled us to discuss and assess ways and means to achieve an increasing measure of economic and cultural co-operation amongst ourselves. The final communique of the Conference proclaimed both our tolerance and our unity. We were united, but we did not unite against any one, and we formed no bloc and forged no pacts. We did not seek isolation of our continents from the rest of the world or its problems These, we recognised, were as much ours and called for our endeavour, as it did of others.

World peace and co operation was the keynote of our Conference. Its achievement stood and continues to be menaced by the hydrogen bomb, the symbol of fear and suspicion, by an outdated belief in balance of power and by a peace based on fear. It is hindered and thwarted by colonialism, by the relative economic backwardness of our countries, by the prevalence of the doctrines of national and racial inequalities and by meagerness of economic, cultural and political co operation among ourselves.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

is how he brought us up. It seemed harsh to us then but now I see what love he bore us. It made us."

He went back to South Africa after the Gandhi-Irwin Pact and continued to edit 'Indian Opinion' and run the Ashram at Phoenix which Gandhiji had founded. Every now and then he gave evidence of his father's touch. Whenever an opportunity presented itself, he stepped into the breach to keep the flag flying by going into the white sections of Durban buses, libraries and railroad stations. Homer Jack, an American admirer of Gandhiji, who went on a pilgrimage of old sites associated with the Mahatma's memory in South Africa, has described how on one occasion Manilal took his daughter on the lower level of a double-decker bus which was prohibited to Indians. The conductor stopped the bus and telephoned to the headquarters. Back came instructions from the headquarters. Manilal and his daughter were not to be arrested. "The city of Durban did not want another Gandhi on its hands"

In 1946 a deputation from South Africa sought Gandhiji's advice on the struggle against the threatened land law and franchise bill. Hitherto Gandhiji had been opposed to the Indian community inviting the Africans to join them in a united anti-White front. That would be exploiting the Africans for their (Indians') own ends, he said. The Africans had a much bigger stake than the Indians in South Africa but they were not yet ready to launch on a struggle for it. A great awakening had, however, come over them of late Gandhiji told the deputation that they must now associate with the Africans and identify themselves with their cause. "It means that you take them along when you have developed the power of non-violence...One day the black races will rise like an avenging Attila against their White oppressors unless someone presents to them the weapon of Satyagraha. But if you allow yourself to be overwhelmed and swept off your feet, it will be their and your ruin."

The South African community had fallen from grace, it had not been able to retain the moral fibre that Gandhiji had imparted to them. The Delegation shared their fears with Gandhiji. Gandhiji told them not to lose heart. "If they produce one civil resister of merit," he told them, "he will pull them through. Do not start the struggle...unless you have that stuff"

The delegation asked him if a leader could not be sent from India to organise and lead them. Gandhiji replied that a leader would have to rise from among them. He hoped they would throw up one in due time He mentioned how he had been urging Manilal to train his children for the task and how in pursuance of that principle he (Gandhiji) had refused to send his own children to Lovedale and Fort Hare, and so Manilal and his whole family were there with them in their struggle

Manilal set about to convert himself into the "true civil resister" of which his father had spoken and which he longed to see in Manilal. He put himself under a rigorous discipline of self denial and prayer. At the World Pacifist Conference at Santiniketan in 1949, which he attended as a delegate, he spoke with a voice which had the unmistakable ring of authenticity: "The mastery of self is the crux of the whole question before us... I am only a humble servant trying to follow the footsteps of my father.. Father suffered in the flesh in order that the light might shine out to the masses. He fasted for others, but we must do penance for ourselves. I would suggest that at Sevagram we undergo seven days' fasting and prayer. Without the grace of God and without humility we can achieve nothing."

The conference was deeply impressed. He was a chip off the old block speaking. It showed its deep appreciation and respect by closing with a period of silence. At the Sevagram session of the conference Manilal did not participate in the proceedings but made his contribution by observing a week of fasting and prayer

When a struggle against further disabilities that were sought to be put upon the Indian community on top of the Pegging Act was started in 1952, many had doubts whether it would be on strictly non-violent lines. Manilal was among the doubters. The African National Congress and the South African Indian Congress had for a considerable time been dominated by the Communists. Manilal was afraid that their whole conception of the Defiance Campaign was to organise a general stoppage of work. Once non-Europeans could be got to down tools for a week, the entire South African economy would be paralysed.

The danger was obvious. Without weekly pay many Blacks would starve and terrible reprisals would follow if there was an outbreak of violence on the part of the passive resisters. Manilal felt he could not associate himself with a struggle of that type. At the same time he could not remain inactive. He decided that the most effective contribution he could make to the cause was to purify the atmosphere of the danger of violence through the method of vicarious penance that his father had taught and launched on a twenty-one days' fast. The fast attracted considerable attention in the United States too where he later went, when the Indian case came up for hearing before the United Nations' Organisation. To his agreeable surprise his worst fears were belied. The discipline and the tenderness of the African resisters was beyond praise. In a short while he said he would throw in himself too. But there was still the nagging question: "Are there no White men to prove our point? We say: Do not hate the White men because they are our brothers; do not harm them because they are not aware of their wrong doing; by our example we shall win them to our cause. But it rings a bit hollow if there is not *one* White man to come out with us."

The lacuna was filled up when Whites began to come into the struggle. The entry of the Europeans into the campaign was an event of great significance in the South African Defiance Campaign. I feel that my father's spirit is at work in the situation," remarked Manilal to a friend. He took the plunge and was imprisoned. Wrote Homer Jack after meeting him: "He is son of a great father—and undeniably feels the inability to walk in the father's shoes. Yet Manilal has done so."

In his last letter which he wrote to me Manilal referred to the need of deepening the foundations of the resistance movement by doing constructive work among the Africans and the small beginnings which he had envisaged in that regard. But Providence had ordained otherwise. Manilal died as he had lived in harness serving the cause to the last His faith never flagged, nor did his courage ever fail to rise to the occasion. He showed that rare quality of preserving his integrity even at the risk of being misunderstood. There is no loyalty higher than the loyalty to the truth within. Everything else follows if this is there. On the surviving members of the family and on the Indian community in South Africa rests a sacred responsibility—to walk in Manilal's footsteps just as he walked in his father's and keep the flag flying. The cause they are fighting for has a world-wide significance. There can be no peace in this world so long as the virus of racial superiority is not eradicated. Strength comes and God sends the means somehow where there is sincere striving joined to faith. The lamp of Satyagraha must be kept burning in the land of its birth. Let it not be said of them, "The light shineth in darkness and the darkness comprehendeth it not."

MESSAGE FROM BOMBAY MUNICIPAL CORPORATION

The following message has been received by Mrs. Manilal Gandhi from Mr. M. V. B. Jayakar, B.Sc., Ag. Municipal Secretary, Bombay:

I HAVE to communicate to you the following resolution passed by the Municipal Corporation of Greater Bombay, at their meeting held on the 9th April 1956, with reference to the lamented death of your husband, the late Shri Manilal M. Gandhi.

"That the Corporation have learnt with profound sorrow of the sad news of the death which took place at Phoenix in South Africa on 5th April 1956 of Shri Manilal Gandhi, who, as an indefatigable fighter against racial segregation in South Africa, rendered valuable services to the Indian settlers and by whose death India has lost an illustrious son who devoted his life to the cause of humanity."

I have also to convey to you the Corporation's sympathy with you and your family in your sad bereavement and to state that as a mark of respect to the memory of your husband, the Corporation adjourned without transacting any business that day.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

For Thine Is The Kingdom

As I put down Father Huddleston's book,* I did not know which I felt most deep thankfulness for the squalor and splendour of it, or despair that my generation of white South Africans would never recognise the utter truthfulness of its witness. That the latter will eventually prevail I am as convinced as Father Huddleston.

But in the short span of the lives of those who suffer today it matters—it matters terribly, both for the non-Whites who suffer and for us who impose that suffering—whether its truthfulness is recognised now.

And I do not think it will be by 99 per cent of our White population. It is, therefore, important to be clear what this book is, and what it is not—and to know a little more about its author than that he is (according to taste) a pest, a saint or a turbulent priest.

He is something of all these, an agitator in the best sense of the word, an uncompromising, dedicated practitioner and preacher of the revolutionary doctrine of Christian love.

"In opposing the policies of the present Government (and the traditional colour attitudes of White South Africa), I am not prepared to concede that any momentary good which might conceivably emerge from them is good. Nor am I prepared to concede that the motives which inspire such policies have any quality of goodness about them.

"For both the acts and the motives are inspired by a desire which is itself evil and basically un-Christian: the desire to dominate in order to preserve a position of racial superiority, and in that process to destroy personal relationships, the foundations of love itself. That is anti-Christ."

These are the words of a prophet as well as a pastor, yet a man, for all his forthright speech, of humour, sanity and calm vision. And, for once, few of us are competent to argue with him. True, many of us have lived longer in South Africa than he. But we do not live with Africans as he did, seeing and suffering the fruits of baasskap at the receiving end.

We claim "to know the Native"; and in that phrase we prove his accusation that what we know is an abstraction, a problem, a unit of labour, a stereotyped figure based on contacts within the master servant framework—never a person, or persons, not friends and companions as Father Huddleston knew and loved them.

The final and particular condemnation of baasskap apartheid, as supported by both our main political parties, is not that there are gulfs between man and man—for these occur in some degree in all societies; but that it sets out by legislation and administrative action deliberately to widen these cleavages so that they become impassable except by "temporary sojourners."

That it sets for its ideal a famous phrase of Dr. Verwoerd's about "the impermanence of the individual Native." In such a relationship there can be neither Christianity nor humanity. No one has seen this more clearly or stated it more lucidly and eloquently than Father Huddleston. Nor, I will affirm, with better balance for all his avowed partisanship.

It is idle for opponents of his views to argue that this is not the whole truth about South Africa. He never claims that it is. He wishes to avoid "that most common and persistent error, the attempt to be impartial."

He writes about his own personal experience "in one small corner of the country," though it is representative of most urban African areas. And what he says amounts to this: if the policies of this country have the results that I describe, they are wrong—absolutely and utterly wrong before God and man,—and as a Christian, I am wholly committed by my faith to oppose them.

Those who want to contest the facts will need to know their ground for they will be arguing with an expert.

He cites incidents from his own experience and says that these could only occur under the impulse of a wrong human attitude. And the tragic thing is that such incidents occur somewhere every day without most of us bothering to realise that they are neither singular nor isolated.

This is especially true of the Transvaal, but it is spreading rapidly to-day. And we just don't know—don't want to know.

So we comfortably suppose that Father Huddleston, who does know, exaggerates. Or we believe, with an English leader writer, that there is a convincing defence against some of his accusations, that others may be dismissed as unreliable evidence and that extenuating circumstances is a valid plea in other cases.

I doubt it—not at least, before the ultimate verities where Father Huddleston takes his stand nor by the customary rationalisation with which we attempt to condone injustice or explain it away. Let his critics try.

The longer Father Huddleston lived in Sophiatown, the more urgent became his awareness of the avoidable brutality superimposed on urban African life.

The pass laws, the squatters, the tsotsis, non White housing (or lack of it), the slums, passports and Bantu education, the Western Areas Removal, and through all these—a constant pain, an open wound—the terrible failure of the Church to bear unqualified witness.

What he has written of Johannesburg could be true of the Eastern Cape too—in some ways more so, greater public apathy, possibly more servile City Councils, a certainly more silent Church, a more effectively segregated African population banned and bull-dozed.

To the story of Oliver Tambo, Transvaal secretary of the A.N.C. and proscribed African Christian, we can add the parallel of James Calata, Anglican priest of Cradock, whose marriage licence and travel concessions have been withdrawn because of his political activities and whose Church and Diocese sleep on unprotesting.

With the African protests at the banning of white Helen Navid from Alexandra we can compare—and compare as starkly as Father Huddleston prophesied—the failure of even one white voice to protest against the arbitrary deportation of two East London Africans, not even a voice from the Liberal Party then actively electioneering in in the constituency.

For Father Huddleston's stories of Johannesburg are our stories too. In final judgment the things we have done *for* will be utterly outweighed by the things we have done *to* or the things we have not done *with* our African neighbours.

If one final comment may be made, it is this. To a letter protesting about the forcible closing of Christ the King School in Sophiatown and the erection alongside it of prefabricated classrooms to house its 600 pupils in a Bantu school (while 15,000 other African children in Johannesburg have no school at all), the editor of a large daily appended this note: "Outside South Africa this Gilbertian situation could not have arisen. This is the kind of thing that people outside—and inside—the Union cannot understand."

But Father Huddleston understands and explains this sort of thing only too exactly. And his whole book is a vehement protest against the failure of conscience epitomised in that appallingly inadequate epithet which passes off this infamous and despotic action as an item of comic opera.—**C. W. M. Gell.**

* Naught for your Comfort by Trevor Huddleston C.R. (Collins).

Munnicipal Corporation Of Porbundar

The news of the lamented death of Shri Manilal Gandhi, son of Mahatma Gandhi, came as a shock to all and we wish to convey to the family our deepest sympathy. He had ably continued the struggle for equal rights, launched by his illustrious father and although at times he was fighting alone he remained undaunted and continued to fight the oppressive laws fearlessly. We believe that the death of such a great national leader is a tragic loss to the Indian community of South Africa. We pray that the departed soul may rest in eternal peace and that the almighty will give courage to the bereaved family in particular and the Indian community in general to sustain their irreparable loss.

As a mark of respect to the deceased we had adjourned our meeting without transacting any business.

PRESIDENT,
Porbundar Municipal Corporation

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

Kashmir Dispute

(From Our Bombay Correspondent)

PRIME MINISTER NEHRU said that U.S. military aid having destroyed the "roots and foundations" of a plebiscite in Kashmir, India had gone to the extent of suggesting to the Pakistani leaders to hold mutual discussions to settle the problem by demarcating the borders of the State on the basis of the present cease-fire line.

Shri Nehru, who was addressing a mammoth public meeting at Delhi was thunderously cheered when he said: "I have not a shadow of doubt that India has followed the right policy in regard to Kashmir, a policy of decency and restraint and a policy that will do justice to the people of Kashmir, to the people of India and the people of Pakistan."

Tho Prime Minister was again loudly cheered when he declared: "We shall not accept any step which seeks to create in the slightest manner any upheaval in Kashmir."

Shri Nehru, who devoted the major part of his 100-minute speech to Kashmir said: "I told the Pakistani leaders clearly you have committed a lot of excesses and zoolum in Kashmir. You have no right to sit on a part of Kashmir that is under you. But since my desire is only this that there should be no clash and upheaval, I am willing to accept that the question of the part of Kashmir which is under you should be settled by demarcating the border on the basis of the present cease-fire line. We have no desire to take it back by fighting."

Pakistan has rejected Mr. Nehru's offer to settle the question of Kashmir on the basis of partition. The Prime Minister of Pakistan Mr. Mohammed Ali said there was no possibility of any direct talks between India and Pakistan. Pakistan had no alternative but to refer the Kashmir dispute to the Security Council.

Mr. Nehru has virtually ruled out a plebiscite in Kashmir under the existing conditions.

He told a press conference that American military aid to Pakistan had altered the political and military situtaion and, consequently, the whole context of the Kashmir question had changed.

The Prime Minister declared emphatically that the statements made by the Soviet Prime Minister, Mr. Bulganin, and Mr. Khrushchev on Kashmir were legally, constituionally and practically "completely correct"—an obvious snub and challenge to the recent interference by the SEATO powers in the Kashmir issue.

Mr. Nehru expected the new Kashmir Constitution to be finalised soon and hoped that the general elections in the State would follow. Though he did not state it precisely, the inference was clear that the newly-elected legislature would probably ratify the State's accession in the absence of a plebiscite.

Mr. Mohamed Ali, the Prime Minister of Pakistan, announced that the "Kashmir dispute must now revert to the United Nations Security Council because the Indian Prime Minister has finally closed the door for direct negotiations on the subject."

Mr. Ali said that recent statements by Mr. Nehru and the massing of Indian forces along the western and eastern frontiers" of Pakistan has confirmed his belief that direct negotiations with India held no prospects for a settlement of the Kashmir issue.

As the issue of Kashmir is already before the United Nations, the Pakistani Prime Minister's threat to raise the issue again before the Security Council has not caused any concern or surprise in Delhi.

India is expected to insist on the United Nations taking logical steps flowing from Pakistan's aggression against Kashmir and India and also facing the realities of the present situation.

Lobby circles suggest that Pakistan smarting under India's growing international stature, would utilise the opportunity to launch a campaign of mudslinging against India.

Why Tomlinson Wont' Work

(Continued from front page)

are to be given political power, then they will be able to organise war against White South Africa, and professional revolutionaries could ask no more than the full implementation of the report.

(3) This report reverses one hundred and fifty years of history. The time to have had a Tomlinson Report was in 1778, before the first Kaffir War. But that did not happen. Whenever White and Black met, a war of conquest ensued, with White incorporating Black into the same state and economy. It will take more than a short-term political slogan like *"apartheid"* to reverse the trend of a century and a half, a trend on which a whole modern state has been built, economically, socially and politically.

By

PATRICK DUNCAN

(4) How can the Tomlinson Commission give away the Protectorates? This recommendation is typical of the dreamland in which the report was concocted. The smallest knowledge of the facts of overseas politics would have told the Commission that the British Government will never give the Protectorates to a Nationalist government. The Report might as well have recommended incorporating the Belgian Congo. And as the Protectorates are five times the size of the Union's "Native Reserves" there is not much left of 'Tomlinstan' without them.

The report shows that some Nationalist intellectuals desire partition. This proves once again, if proof were needed, that the true heart of South African native policy is the domination, exploitation and oppression of the Africans. In 1830, in the days of John Philip, partition would have been to the benefit of the Africans. It would have saved nearly all the tribes from conquest and semi-slavery. For this reason John Philip recommended partition. And today the White Supremacists execrate his memory as a traitor to the Whites and as a *kafferboetie*. To-day, when partition would mean cheating the Africans out of their rightful share of the national income, out of the fruits of a century of toil and sweat, it is the fashion in some Nationalist intellectual circles to advocate partition.

Against such twisting and turning the unspoken desires of the Africans remain constant and unshaken—to enter the modern world as equals, and to get their fair share of the Union's national income. Against such opportunist twisting and turning their cause can only move forward. White supremacy is doomed, inside the Union as well as outside, and no academic imaginings are going to change this fact.

The Government of course will pigeonhole the report. They will find some formula for doing nothing. And this will be the beginning of the end of the great *apartheid* pipe-dream. White supremacy will have played its last card in the morality-game. We will be left with naked *baasskap.* The picture will be that of a well-fed, well-armed White Supremacist, sitting on the swag, and glaring at the hungry, up-and-coming Africans. "This is the jungle. What I have I hold. I act in self-defence." The answer of the Africans will be to say: "If that is the game, two can play at it."

EARN

the big salaries which are paid to business executives who have reached their commanding positions because they have the required knowledge in financial administration. Their knowledge came from training You, also, can get to the

TOP

by taking The School of Accountancy Postal Courses, which include Accountancy, Secretaryship, Costing, Banking, Municipal Service, Building Societies, B.Com. Degree. You will soon be on the road to a bigger

SALARY

if you write for The School's FREE 72-page book, "The Direct Way to Success", detailing the courses and giving you the successes of thousands of students.

To The Chief Careers Adviser, The School of Accountancy, (P O Box 4592), (Z) Johannesburg Please send me without obligation, and post free, a copy of the 72-page book "THE DIRECT WAY TO SUCCESS," giving full details of The School's Postal Courses.

NAME ______

ADDRESS ______

46 Years Successful Educational Service

The School of Accountancy

ACCOUNTANCY HOUSE, 134 FOX ST. BOX 4592 (Z), JOHANNESBURG. Also at: Box 2918, Cape Town, Box 1865, Durban; Box 95, Ladysmith, Natal.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

Manilal Mohandas Gandhi

By. Dr. A. B. Xuma

ALTHOUGH Manilal Mohandas Gandhi had been ill for some time, his death came as a shock to most of his friends. There was always hope that the last was not yet. His death removes from among us a unique personality

He was meek yet forceful. His honesty and sincerity were transparent in all his dealings. He was not a self-seeker, office, popularity and power had no attraction for him. He was ready to render service and play his full part without lime-light

He had courage of his convictions ready to differ with friend or foe on principle, without malice. Yet, notwithstanding, he could associate himself, and work with those with whom he differed generally as long as he thought they were acting in public interest and for the advancement of any good cause.

He was deeply religious; a man of profound faith who sought after the truth and acted from deep convictions. With striking simplicity he would be as resolute in his attitude as he would be determined and uncompromising in action. He feared nothing but untruth and dishonesty,

With his simplicity, honesty, sincerity, courage, fearlessness and deep religious faith he commanded the respect if not admiration of friend and foe.

As a personal friend, I shall miss Manilal, for the inspiring and heart searching discussion we won't to have on national affairs once or twice quietly for the past ten years or so.

Not his family, his community or his friends alone have suffered a loss in the death of Manilal but all sections of South Africa. He could not be the Mahatma but he was the worthy son of the Mahatma.

Sleep, dear friend! You have done your work, you have done your best. May your soul rest in peace.

MANILAL GANDHI MEMORIAL MEETING

A MEETING under the auspices of the Transvaal Indian Congress was held in the Gandhi Hall, Johannesburg on April 17 to honour the memory of Mr. Manilal Gandhi.

Mr. D. U. Mistry, the chairman of the Congress, presided and among the speakers were Rev. A. W. Blaxall, Mr. Julius Lewin, and Mr. Patrick Duncan as well as representatives from the African National Congress and the Coloured People's Organisation. Eloquent tributes were paid to the life and work of Mr. Manilal Gandhi. The hope was expressed that Phoenix would be preserved both as a historic settlement and as a centre for the study and discussion of the philosophy of Mahatma Gandhi.

The following message was read from Mr. Christopher Gell of Port Elizabeth:

"I remember once a few years ago Manilal telling me that he was finding the task of editing 'Indian Opinion' rather too exacting. Wrongly interpreting his mood, I asked him whether he was feeling the urge to begin withdrawing from the world, as so many Hindus do in later life, in order to meditate on things spiritual.

Laughingly Manilal replied: "No, my father knew only the way of works (Karma marga) and I aspire no higher." What he wanted—but died before he had the opportunity to practice—was the chance to make some greater and more personal contribution to the one struggle that dominated all his life—the establishment of a decent human society in South Africa.

Humanly speaking, we shall miss him sadly. But, wherever he may be, athered to God and in whatever further fields of endeavour he may yet be called, we can be sure that the soul will still be in our struggle here.

And I know he would have us use the occasion of this memorial meeting for a solemn rededication of ourselves to the cause of a society free from every form of colour or group discrimination, a society to be achieved by love not hate, courage not fear, magnanimity not vengeance, and by soul-force not violence. With his illustrious father, he would insist that as our means are, so will be our end; and he would ask us to search our all bitterness from our hearts so that we go forward in the full strength of love, and love only."

At Kimberley

At a special meeting of the congregation of the Kimberley Hindu Temple recently reference was made to the sad loss the Indian community in South Africa had sustained by the death of Mr. M. M. Gandhi, second son of Mahatma Gandhi.

His lifework for the furtherance of the cause of the Indian people in South Africa was referred to appreciatively by Mr. G. N. Naidoo, president of the Temple. Mr. Naidoo said their people would never forget Mr. Gandhi's fight against discriminatory laws and his many sacrifices even to the point of suffering imprisonment on many occasions for opposing what he felt to be unjust.

After standing in silence as a mark of respect, the congregation passed a resolution of condolence moved from the chair, and this was forwarded to Mrs. Gandhi, Phoenix Natal.

The resolution reads: "The congregation of the Kimberley Hindu Temple expresses its profound sorrow at the passing of your husband, Manilal Mohandas Gandhi, who practised and followed the principles of Satyagraha, and whose self-sacrifices for the community will long be remembered."

Mr. Leo Lovell M.P. Speaks Out

MR. Leo Lovell, Labour M.P. for Benoni, who is to declare open the all-in-Conference on the Group Areas Act on Saturday 5th May, 1956, at 2.30 p.m. at the Bharat Hall, 137 Prince Edward Street, Durban, had in recent weeks spoken out courageously in condemnation of the policy of apartheid.

Speaking at a mass meeting held in Capetown in opposition to the bus apartheid introduced there recently Mr. Lovell said: "Bus apartheid is a plain insult to my fellow human beings. I am not prepared to help place the stigma of inferiority on the non-Europeans. It is time that white people who do not want the Government to represent them came to meetings such as this in their thousands."

Mr. Lovell continued: "Outside Parliament the Government does not outnumber us. The only way to deal with this Government is to unite not only the Coloured people, the whites or the black people, but ALL the people."

In the present Parliamentary session Mr. Lovell has made numerous speeches attacking apartheid. In one of his speeches he attacked the Group Areas Amendment Bill now before Parliament, a measure which will take away the freehold rights of African in Uurban areas.

Mrs. Pandit's Message

Mrs. Vijayalakshmi Pandit, the High Commissioner for the Republic of India in London and a former President of the United Nations has sent a stirring message to the All in Conference against the Group Areas Act.

In her message Mrs. Pandit states: "The struggle for equality and the removal of racial discriminaton waged in South Africa is the struggle of humanity and indeed of civilisation itself. In the words of the Charter of the United Nations, it demands faith in the fundamental human rights, in the dignity and worth of the human person, in the equal rights of men and women, and of nations large and small. I have no doubt that those fundamental values will ultimately triumph and your struggle succeed, because it is based on truth and conducted in a spirit of non-violence. I wish you all success in your deliberations."

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

ORIGINAL CORRESPONDENCE.

The Inauguration Of The Kathiawad Hindu Youth Organisation

THE EDITOR 'INDIAN OPINION.'

SIR,—The Kathiawadi Gujarati Youths have awakened to form an organisation in Durban comprising predominantly of youths belonging to the Gujarati section which has decended from the State of Kathiawad in India.

It is depressing to note that we are still so narrow-minded. There was a hope that the younger generation, being better educated and with the ability of discerning the future through a broader perspective, would do better than their predecessors in the way of removing these sectional barriers that exist in our community. But their recent action in forming the above named society is not something that can be bypassed without any criticism. It seems they haven't advanced enough to break the caste and sectional barriers existing in the Gujarati community itself let alone the whole Indian community. It might be argued that the other Indian communities have not yet broken their sectional barriers so why should we. But to think in that manner is even worse than narrow-mindedness, because someone has to show the initiative and if none of the other communities can show it then why not us? Today the youth ought to be fighting with every ounce of their energies for universal brotherhood and not confine themselves to such sectional activities as exists here. It is the duty of every man to expound his knowledge and share his pleasures with everybody regardless of his race, colour or creed.

I wish to make it clear, before I go any further that I am not confining my criticisms to the Kathiawad Hindu Organisation alone but to each and every sectional organisation that exists in this multi-racial country. I particularly mention the Kathiawad Hindu Youth Organisation because they have just been inaugurated and because it is formed by the community to which I belong. Also because it comprises of people in whom I had utmost faith. I believed that they will not stand for sectionalism and will fight tooth and nail to abolish such malpractices. I was shocked therefore that they have associated themselves with such organisations. However I still cherish the hope that before long they will endeavour to rectify their mistake. Mankind is prone to fallibility and there is always a chance to right the wrong.

We have to pride ourselves for being fortunate enough to be living in an age which produced such great men! Mahatma Gandhi, Jawaharlal Nehru, Father Trevor Huddleston, Canon Collins and many more who have confined their energies to fighting for an integrated society. The least we can do to appreciate their hard work is to imbibe their principles into our lives and do what little we can as our contribution to the struggle against racial discrimination.

Everyone of us today despise and therefore fight against the S. A. Government's policy of racial discrimination. But how can we expect to be successful if our own Society still believe in it? We have to clean our own homes and rid ourselves of all racial and caste discrimination before we could qualify to fight on a larger scale.

To discriminate in any way is contrary to the teachings of God. If we wish to make this country a fitting place for our successors to stay in, then now is the time for us to awake and broaden our line of vision instead of remaining in that narrow rut.

I hope this plea will reach the big guns of these organisations and particularly to the one to which I refer, and that it will be accepted in the spirit in which it is given. I feel it appropriate to quote at this juncture, the words of our most revered and illustrious father, Mahatma Gandhi, which to my mind are appropriate for any kind of discrimination.

"The theory of racial equality in the eyes of the law, once recognised, can never be departed, and its principle must at all costs be maintained—the principle, that is to say, that in all the legal codes which bind the Empire together there shall be no racial taint, no racial distinction, no colour disability."

Pardon me for having to sign a non-de-plume but it is in the best interests of all concerned. I firmly believe that

"UNITED WE STAND"

War Cry In Pakistan

New Delhi, April 24.

A Press Trust of India despatch from Karachi says the Pakistan Muslim League has issued a draft manifesto proclaiming that it would strive to inculcate the spirit of 'Jehad' (holy war) in the people for the defence of the country in case "of violation of its frontiers from any quarter."

It attacks India for what it calls the "forcible occupation of Kashmir, Junagarh and other Kathiawar States."

It says: "The Muslim League demands strong action for recovery of these territories of Pakistan, namely Junagarh, Manavdar and other Kathiawar States that acceded to Pakistan and which have been forcibly occupied by Bharat (India) through armed aggression.

"After the subjugation of independent Hyderabad, the wrongful lust of Bharat was directed towards independent Portuguese territories and this neighbour of Pakistan is denying the inherent right of a free plebiscite to the overwhelming population of Kashmir.

"If the Security Council fails to settle the Kashmir, Junagarh and Hyderabad problems without undue delay, the Muslim League will have to consider what effective steps it can take to secure the liberation of these forcibly occupied territories."

Group Areas Bill Read A Second Time

THE Group Areas Amendment Bill was read a second time in the Senate on Tuesday, after a United Party amendment, in similar terms to the United Party amendment in the House of Assembly, had been rejected by 64 votes to nine.

The United Party amendment, moved by Senator C. F. Clarkson, declined to pass the second reading unless the Government paid adequate compensation, and provided alternative accommodation and freehold title in exchange for the loss of such title in the existing area.

Rejecting the amendment, the Minister of the Interior. Dr. T. E. Donges, said the Opposition had assumed that if the area of Lady Selbourne were declared European, a spirit of injustice and deprivation would be shown towards the Native inhabitants. The amendment left the matter in the air.

What was the adequate compensation and alternative accommodation that had to be provided? The question of compensation and alternative accommodation were dealt with under the Group Areas Development Act and by the Land Tenure Board, which only made its recommendations after careful study.

The amendment did not go the full length of the United Party's declared policy which not only demanded freehold title for those who already held it but for any Native capable of acquiring it.

R. VITHAL

Bookkeeper, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.

Contact No 213 Macosa House, Second Floor, 17 Commissioner Street, Ferreirastown, Johannesburg. 'Phone 33-1654.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

Message From Dr. Tomi Kora

House Of Councillors, Tokyo, Japan

THE whole of Japan was mourning over the unthinkable early death of Mr. Manilal Gandhi, the liberator of colour prejudice in South Africa, as the news was printed in most of our leading papers. I deeply lament over the unexpected departure of our dear friend and co-worker for the cause of peace and justice. My heartfelt consolation goes to dear Mrs. Gandhi and family for the sad separation, with so much expectations and work left undone!

When Manilal Gandhi had launched his fight against wrongness of South African Government's racial discrimination laws, the Japanese public was aware of the severeness of the struggle he was up against. Manilal Gandhi's heroic fight was greatly admired by our youth and women who at about the same time were struggling against government pressure over extending military air-bases, to be used for atom-bomb carriers, under the occupation forces of foreign troops! When he was arrested and sentenced for imprisonment, Japanese press reported in detail. African people's fight for human rights against age-long prejudices, are most sympathetically listened to on radio, when Japan being subdued and given up armaments yet had to suffer under military pressures. Power of non-violence is yet hardly well understood but this method is the only means for our masses to express their strong sentiments for real independence and freedom.

The Japanese leading paper, 'Asahi Morning Sun' carried the following news of the sudden death of Manilal Gandhi: "The son of the late Mahatma Gandhi, Mr. Manilal Gandhi died on 5th April at Phoenix Settlement, Natal, South Africa, with cerebral vessel stoppage, at the age of 64. He worked as the chief editor of 'Indian Opinion', originated by Mahatma Gandhi. He bravely fought in his whole life against white race domination in South Africa."

"Asahi" has a large circulation of over 6,000,000. The news appeared in the evening paper on the first page on April 6th.

The members of the Gandhi Peace League of Japan called a meeting to pay their respects to Mr. Manilal Gandhi. We recall the message of the Indian Ambassador, Mr. R. B. Sen, on the occasion of the eighth anniversary of the death of Mahatmaji, saying that Gandhiji was possessed and inspired by the highest ideals of which human nature is capable, preaching and practising fearlessly the truth revealed to him, leading almost alone what seemed to be a forlorn hope against the impregnable strongholds of greed and folly, yet facing the tremendous odds with a calm resolution which yielded nothing to ridicule or danger. Gandhiji presented to this unbelieving world all that is noblest in the spirit of man.

Yes, Manilal Gandhi's 'Indian Opinion' carried to Japan the cream of Mahatmaji's messages. Manilal was the son who knew the best treasures of Indian leaders, who could keep the fire burning in South Africa, where a new era is dawning into its darkest days of her history.

Africa, specially South Africa, must have many a thousand hardships today and tomorrow. Yes, so it is with Asiatic nations. But victory is already in hand, and when the deepest night thickens, the dawn is certainly near-by. History never steps backward. So let us get united and together we will march on the road on which Mahatmaji smilingly and alone stepped, and Manilal bravely went on. Where there are strongholds of greed and folly, where there rises ridicule and danger, there is the path, where love conquereth against evil. That is the teaching of Gandhiji, and that is the lesson we are determined to follow faithfully...because bodily death cannot kill dignity and faith of the human soul.

NEW LATEST RECORDS AND SONG BOOKS AVAILABLE

Nastik	6 Records	£2	9s.	6d.
Shabab	5 "	2	1	3
Aurat	5 "	2	1	3
Alibaba and Forty Thieves		1	13	0

Packing and Postage 5s. extra.

Latest Film Song Books In English

Taxi-Driver, Arpaar, Shabab, Deedar, Hamlog. 1s. 6d. each.

Gujarati Film Song Books 9d. each

Nastick, Udan-Kotola, Haridarshan, Shabab, Boot-Polish, Taxi-Driver, Nagin, Jhamela, Rangila, Arpaar, Badal, Albella, Baaz, Chaar-Chand, Bewafa, Kalighata, Raag Rung, BawreNain, Papee, Sagai, Tokar, Nobahar, Shikshat

Obtainable from:

BHARAT MUSIC SALOON

AND BOOKSELLERS

(Corner Grey & Lorne Streets)

286 Grey Street,

Phone: 26070.

DURBAN.

★

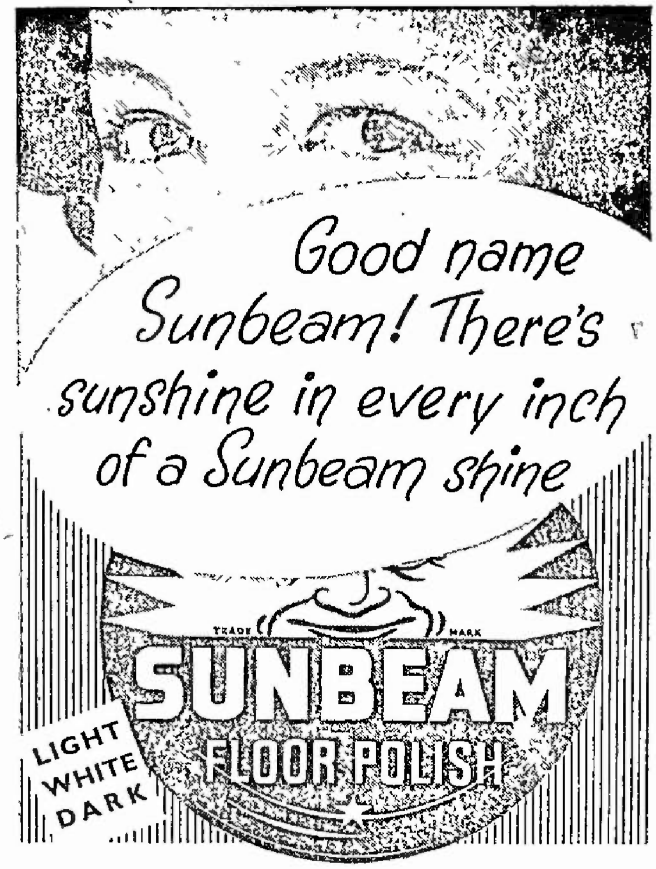

Shines...and shines...and shines

Whenever, wherever infection threatens, doctors and nurses take elaborate antiseptic precautions. Nothing is left to chance. Almost every hospital and clinic, in Southern Africa, and in many countries overseas, relies on Dettol. This pleasant, non-poisonous fluid, deadly to germs, is harmless to the delicate human tissues the germs invade. In the home, as in the hospital, Dettol is the safe way to safety.

DETTOL

THE ANTISEPTIC DOCTORS USE

BOOKS FOR SALE

GANDHIANA—D. G. Deshpande—(A Bibliography of Gandhian Literature)	5	0
PILGRIMAGE FOR PEACE—Pyarelal	12	6
TO STUDENTS—M. K. Gandhi	6	0
BAPU—Marry F. Barr	4	0
COMMUNAL UNITY—M. K. Gandhi	25	0
FAMOUS PARSIS	7	6
SEVEN MONTHS WITH GANDHI —Krisnadas	12	6
A RIGHTEOUS STRUGGLE —Mahadev Desai	2	3
GANDHIJI AS WE KNOW HIM—Intimate and delightful incidents by various writers	9	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. I.—M. K. Gandhi	15	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. II—M. K. Gandhi	14	0
FROM YERAVDA MANDIR —M. K. Gandhi	1	0
Diet and Diet Reform—Gandhiji	5	0
Cleanings—Mira	1	6
Selections from Gandhi—N. Bose	10	0
Bhoodan Yajna	2	0
Sardar Vallabhbhai Patel (Vol.I)—N. D. Parekh	15	0
The Diary of Mahadev Desai—V. G. Desai	12	0

Obtainable from:

"INDIAN OPINION,"

P. Bag. Durban, Natal.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

Cable & Tel. Add.: "HARGVAN". Phone 29368.

P. HARGOVAN & CO.

(PTY.) LTD.

WHOLESALE MERCHANTS AND IMPORTERS.

P. O. BOX 1250.

155/7 Warwick Avenue

DURBAN.

Tel. Add: "Charotar" Telephone: 33-9885.

MANCHESTER TRADING CO. LTD.

ESTABLISHED 1923

Wholesale Soft & Fancy Goods Merchants

—&—

Direct Importers.

47, Commissioner Street,

JOHANNESBURG.

FOR...

RUBBER STAMPS AND PRINTING

CONTACT...

STANDARD PRINTING PRESS

GENERAL PRINTERS AND RUBBER STAMP MAKERS

73 BEATRICE STREET, — DURBAN.

PHONE 61006. Telegraphic Address

P.O. BOX 2782. "QUICKPRINT"

ESTABLISHED 1927.

DELHI DIARY

By Gandhiji

This is a collection of Gandhiji's prayer discourses which he delivered during his last stay in Delhi.

Dr. Rajendra Prasad in his foreword says:

"......In these pages one can read the anguish which he (Gandhiji) felt and the superhuman effort which he was making to restore and re-establish human standards of life and conduct amongst us."

Price: 10s.

Obtainable from:

'Indian Opinion,' P. Bag, Durban, Natal

The finest Indian Film Recordings Just Arrived, New Theatres

The greatest artist of our time hailed from All-India Radio, Colombo, America and BBC

There is Magic in his Voice—Saigal

NOW ON FOR SALE

Shahjehan	3	Records	£1	10s.	0d.
Tansen	3	"	1	10	0
Bagat Surdas	4	"	2	0	0
Lagan	4	"	2	0	0
Banphool (Kannan Devi)	4	"	2	0	0
Tadbir & Majboor	2	"	1	0	0
Dusman	2	"	1	0	0
Dorte Matha	2	"	1	0	0
Zindigi	2	"	1	0	0
Devadas & Street Singer	2	"	1	0	0
Myeister	3	"	1	10	0
6 Loose Single Quavalee	6	"	3	0	0
Remo & Juliet Film	4	"	2	0	0
Shama	4	"	2	0	0
Meera	6	"	3	0	0
Anmolgodhai	6	"	3	0	0
Zeenath	6	"	3	0	0

test records Local P e ed and fro I

Seven Months With Mahatma Gandhi

Being an Inside View of the Non-co-operation Movement of 1921-22

By Krishnadas

Abridged and edited by Richard B. Gregg

Writing of the two volumes of which this is an

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

પુસ્તક ૫૪ મું—અંક-૧૬
તા. ૪ મે, ૧૯૫૬.
છુટક નકલ પે. ૬
દર શુક્રવારે બહાર પડે છે.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન

મહાત્મા ગાંધીજીના હસ્તે સને ૧૯૦૩માં સ્થપાયું.

પ્રાર્થના પ્રવચન

(પૂ. કેદારનાથજી)

[શ્રી મણીલાલ ગાંધીના અગીયારમાં ને દિવસે મુંબઇમાં મણીભુવન કે જે ગાંધી સ્મારક નિધિનું મકાન છે તેમાં શોક સભા ભરવામાં આવી હતી. તેમાં પ્રાર્થના બાદ પૂ. નાથજીએ જે પ્રવચન કર્યું હતું તે અમે આપીએ છીએ.—વ્યવસ્થાપક ઈ. ઓ.]

મિત્રો અને બેનો,

આજે મારી ઉપર બહુ કડુ કર્તવ્ય આવ્યું છે. જીવનમાં કંઇ સારા પ્રસંગો આવે છે અને કંઇ કડુ કર્તવ્યો પણ આવે છે. આપણી વચમાંથી આપણા ભાઇ મણીલાલ ગાંધી ચાલ્યા ગયા. માણુસ જાય છે ત્યારે દુઃખ તો સૌને થાય છે. પરંતુ જયારે અન્યાય નો સામનો કરનાર પુરૂષ પોતાનું બલિદાન આપે છે ત્યારે આપણને જરૂર દુઃખ થાય છે છતાં ધન્યતા પણ લાગે છે. મેં તેમનું જીવન જોયું છે. મારા મનમાં દુઃખ અને ગૌરવ, શોક અને અભિમાન બન્નેનું મિશ્રણ છે. માણુસ જન્મ લે છે એટલે તે એક દિવસ તો જનાર છે. પરંતુ જે કીર્તિ મેળવીને જાય છે: સત્કાર્ય કરીને જાય છે; તેઓ જતા નથી. જેમનું જીવન કીર્તિ મેળવ્યા વિના પસાર થાય છે તેમનું વૃથા જીવન છે. ધર્મમાર્ગે ચાલવાથી કીર્તિ પ્રાપ્ત થાય છે.

મણીલાલ ભાઇ અકાળ ચાલ્યા ગયા. તેમનું જીવન અન્યાયોનો સામનો કરતાં કરતાં ખલાસ થયું. તેમનું શરીર અને મન અન્યાય પ્રતિકારમાં ઘસાઇ ગયું હતું. તેમનો અને મારો સંબંધ કૌટુમ્બીક હતો. આપણે પોતાને બાપુજીનાં અનુયાયી માનીયે છીએ પણ સાચા વારસ તો તે હતા. તેઓ બાપુજીનાં માર્ગે ચાલ્યા અને જીવન ખલાસ કર્યું. કર્તવ્ય કરતા કરતા તે ગયા. આથી બાપુના સાચા વારસ મણીલાલ છે. દક્ષિણ આફ્રિકાનું કામ તેમણે ચાલુ રાખ્યું. ત્યાંનું કામ ઘણું કઠિણ હતું. તેઓ ઘણીવાર જેલમાં ગયાં. ઉપવાસ પર ઉતર્યા. ઉપવાસ સમયે જયારે સુશીલા બેનનો પત્ર આવતો ત્યારે અમને ગૌરવ લાગતું, અને એક રીતે ચીંતા પણ થતી. દક્ષિણ આફ્રિકામાં મેં સાંભળ્યું છે તેમ આપણને કુતરા કરતાં પણ ખરાબ રીતે રાખે છે. તેઓએ માનવતાનાં હકકને માટે લઢતાં લઢતાં જીવન પુરૂ કર્યું છે. મને લાગે છે કે બધા ભાઈઓમાં તેમનું શરીર સારૂં હતું. સમાજ કાર્યને માટે તેમણે પોતાનું જીવન ખલાસ કર્યું છે. તેમનાથી હીંદી લોકોનું અપમાન સહન નહોતું. થતુ તે માટે ઉપવાસ અને જેલ ભોગવી. જેલની બહાર હોય તો પણ આ ચીંતા રહેતી જ.

મેં તપાસ કરી કે મણીલાલ ભાઇએ બાળકો માટે કંઈ પ્રાપ્ત કર્યું છે કે, નહિ તો જાણવા મળ્યું છે કે કંઇ નથી. છતાં તેઓ ડર્યા નહિ તેમ હઠયા નહિ બહારનાં જગતનું ધન કમાયા નથી. પણ સાચું ધન અને ઐશ્વર્ય તેઓ ખુબ કમાયા છે. થોડા સમયમાં તેઓ બહુ કમાયા છે. બાપુજીની સંપત્તિ તે તેમની સંપત્તિ હતી. મણીભાઈ માટે બાળકોબા જીએ તુકારામ મહારાજનો જે અભંગ પ્રાર્થના સમયે ગાયો તે વ્યાજબી છે. તન મન ધન પંઢરીનાથને આપ્યું પછી શું રહ્યું? અર્થની ઇચ્છા નથી કોઇ આશા નથી. તુકારામ કહે છે કે મારી પાસે પરમાત્માનું નામ સિવાય બીજુ દામ નથી. પરમાત્માનાં કાર્ય માટે તેમણે આખી જીંદગી વિતાવી છે. આવું ભાગ્ય બધાને માટે નથી હોતું. જેઓ ધર્મ અનુસાર વર્તે તેને જ હોય છે. આવા પુરૂપો જાય તો છે પણ પોતાની પ્રતિભાના રૂપમાં કાયમ રહે છે. આજે આપણે સૌ કોઇ ભેગા મળ્યા છીએ તે કોઇ ધનિક અગર સત્તાવાન ગયા તેમને માટે નહિ પણ દિવ્ય કાર્ય કરનાર માનવી ગયા તેને અંજલિ આપવા ભેગા થયા છીએ. મહાત્માજીનું તત્વ તેમણે અમર રાખ્યું છે. અન્યાયનો પ્રતિકાર કરવો અને તે પણ શાંતિ અને પ્રેમથી તેમજ અહિંસાવૃત્તિથી અને દ્વેષવિના સામનો કર્યો છે. તેમણે જે તત્વને માટે બલિદાન આપ્યું છે તે તત્વ જયાં સુધી માનવ સમાજમાં રહેશે ત્યા સુધી તે જીવંત છે. આવા એક પવિત્ર અને કાર્યનિષ્ઠ પુરૂપને અંજલિ આપવા આપણે ભેગા થયા છીએ. આપ ન બોલો છતાં આપ સૌના મનમાં આવા ભાવો ઉઠયા છે દરેકનાં હૃદયમાં આ ભાવ હશે તેમ હું માનું છું. આવા માણસનાં જીવનમાંથી પ્રેરણા મળે છે. જગતને માટે ઝગડતા, ઝગડતા તે ગયા, તેવી શકિત પ્રભુ આપણને આપે એ પ્રાર્થના છે. જે સદ્‌ગુણ તેમણે બતાવ્યો છે તે આપણામાં આવે તે સાચી અંજલિ છે. બે મિનીટ શાંતીપૂર્વક [illegible]

સમુહ—શકિત

અહિં પડેલો એક મોટો. પથ્થર આપણે દુર કરવો છે. એક જણ બે વાગે નવરો છે, તો તે ત્યારે પ્રયત્ન કરશે. બીજો ૨ા વાગે નવરો છે તો તે ૨ા વાગે કરશે. વળી ત્રીજો ૩ા વાગે કરશે. એમ જો ચાલશે તો પથ્થર હટશે નહિ અને બધાની શકિત પણ વેડફાશે. પથ્થર હટાવવા માટે બધાયે પોતાનો હાથ એક જ સમયે, એકી વખતે આપવો પડશે તો જ એ હટશે. આમ બધા સાથે મળીને કરીશું તો થોડા સમયમાં આ કામ પુરૂં પણ થઇ જશે.

ધર્મ પાલન માણસને કેટકેટલીક મિથ્યા અશાંતી, વ્યથા અને મથામણો માંથી બચાવી લઇ શાંતી અને આનંદ આપે છે.

—o—

જ્યાં કુસંપ છે, જ્યાં સ્વાર્થનો અંધાપો છે, જ્યાં સંકુચિત દૃષ્ટિ છે ત્યાં પરરાજ્ય ચક્ર નીચે રહેવાનો અવસર આવે જ.

—o—

શાંતી તો બે જાતની હોઇ શકે છે. એક અંદર. અંદરની સમજુતીથી થએલી શાંતી અને બીજી પારકાએ તોપ બંદુકના ભયે લાદેલી શાંતી. બીજા પ્રકારની શાંતી નહોય એ પ્રજાના આત્મરક્ષણના સામર્થ્યની દ્રષ્ટિએ બહેતર છે.

—વિનોબા.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

K. M. Lodhia & Co.

Manufacturing Jewellers and General Dealers

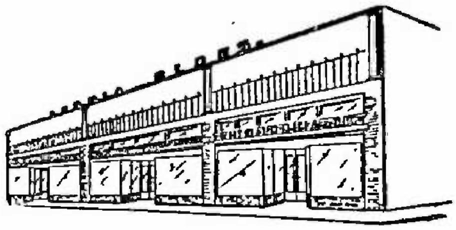

22 ct Jewellery made to order in latest designs

બાવિસ કેરેટ

સોનાના દાગીના ખાસ અમારી જાતી દેખરેખ નીચે અમને અપાયલું કામ સંતોષ પામે એવી રીતે કરીયે છીએ.

નેકલેસ, જુદી જુદી ડીઝાઇનની બંગડી અછોડા, સાડીની પીન, વીંટી બકલ્સ એરીંગ વીગેરે બનાવીએ છીએ.

106 Prince Edward Street, Durban.

તાજું ઉમદા ફ્રુટ

ડરબનનું ટકાઉ આદુ ૮ પેની રતલ, મોટી કળીનું લસણ ૧૦ પેની રતલ, પાપડ નં.૧, શી. ૧૦–૦ ૧૦૦. નં. ૨, શી. ૮–૦ ૧૦૦. પોસ્ટેજ જુદું.

કપુરી અને ચેવલી પાન બજાર ભાવ પોસ્ટેજ જુદું. બાસ્કીટ શી. ૧૦–૬ ડઝન; લાંબી અને રકવેર બાસ્કીટ શી. ૧૬ ડઝન.

કાંદા, બટેટા (આદુ) હમેશાં હમારે ત્યાંથી મળશે.

રોડેસીયા, ન્યાસાલેન્ડ અને બેલજીયન કોંગોના ઓરડરો ઉપર પુરતું ધ્યાન આપી કોઈ પણ વસ્તુ પરમીટ કઢાવી મોકલશું.

All prices subject to Market fluctuations.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.

WHOLESALE FRUIT MERCHANTS

P. O. Box 251. DURBAN.

લગ્ન પ્રસંગો માટે

અમને મળો.

સુરતી જમણના અમે સ્પેશ્યલીસ્ટ છીએ.

શ્રી કેપીટનની અંગત દેખરેખ નીચે યુનીયનના અને રોડેસીયાના કોઈ પણ ભાગમાં તમારે મુકામે આવી રસોઈ કરવાનો અમે કન્ટ્રાક્ટ લઈશું.

કેપીટન્સ બાલ્કની હોટેલ

(ધી કોર્નર મીઠાઈ હાઉસ)

ગ્રે અને વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટના ખુણાપર – ડરબન.

ફોન નંબર ૨૩૪૧૪ ટેલીગ્રામ: KAPITAN.

Phone 22905 Tel. ADD.: "GANDABHAI"

The Home Of INDIAN SWEETMEATS.

G. C. Kapitan & Son

Vegetarian Restaurant

Upcountry customers are requested to send their **POSTAL ORDER** with their orders.

Write For Price List.

બહારગામના ગ્રાહકોને ખાસ સુચના

ઓર્ડર સાથે પોસ્ટલ ઓર્ડર મોકલવા મહેરબાની કરવી. મીઠાઇની કીંમત ઉપરાંત નીચે મુજબ પોસ્ટેજ ઉમેરવા વિનંતી છે.

ના. રોડેશીયા શી. ૧–૦ રતલે. સધર્ન રોડેશીયા ૯ પેની રતલે. યુનીયનમાં ૩ પેની રતલે.

પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવો

154 GREY STREET, DURBAN.

નવલ કથાઓ

ઝેર તો પીધાં છે જાણી જાણી	૩	૬
સાગર કથા	૮	૬
ઋણ મુક્તિ	૭	૬
આવતી કાલ	૭	૦
નીલ પંખી (નાટક)	૫	૦
ગોદાન (બંગાલીનો અનુવાદ) ભાગ ૧. ૨. સેટના	૧૬	૦
ચોરાની વાતો	૩	૦
બહીષ્કાર	૬	૦
વિવાહ મંદિર	૩	૯
પ્રદીપ	૭	૬
સાગર સમ્રાટ	૬	૦
ફીરેફની વાતો	૩	૦
પૌરાણિક નાટકો	૫	૯
યૌવન ભાગ ૧. ૨. સેટની	૧૨	૦
આશાનું બીજ ભાગ ૧. ૨. સેટની	૨૪	૦
દરીયા વાટ	૧૦	૦
કાંતી	૭	૦
શંકિત હૃદય અને સંયુક્તા	૯	૦
વસુંધરા	૬	૦
છેલ્લો પ્રયોગ	૭	૬
સ્વાધ્યાય ભાગ ૧. ૨. સેટના	૧૩	૬
દુર્ગા	૮	૦
જયસીંહ સિદ્ધરાજ	૧૦	૦
માનવતાનાં લીલાંમ	૧૫	૦
પ્રભાત કીરણો	૮	૦
માનવતાના મુલ	૭	૦
છેલ્લો અભિનય	૬	૯
કપાલ કુંડલા (બંકીમ ચંદ્ર)	૬	૬
અણખુટ ધારા	૭	૬

'Indian Opinion', Private Bag, Durban.

"ઇન્ડિયન ઓપિનિયન"

શુક્રવાર તા. ૪ મે, ૧૯૫૬.

છૂપા રેડીઓનું મથક

છૂપા રેડીઓના મથકના ઉદ્ભવથી દેશભરમાં ખળભળાટનું મોજુ ઉછળી રહેલું જણાય છે. આ છુપો રેડીઓ આજની સરકાર–નેશનલ પક્ષની વિરૂદ્ધમાં પ્રચાર કરવા માટે વપરાય છે.

સમજી શકાય છે કે આટલા વર્ષોની ઉંઘમાંથી હવે આ લોકો કેમ જાગૃત થયા છે. દક્ષિણ આફ્રીકાના એક પણ ગોરાએ સરકારની નીતી સામે એક પણ સાચું વિરોધી પગલું આજ સુધી ભર્યું નથી. યુનાઇટેડ પક્ષે પોતાનું માન ખોયું છે. કારણ ધારાસભામાં બેઠકો મેળવવા માટે ફક્ત તે બખાળા કાઢયા કરે છે અને તેથી યુનાઇટેડ પક્ષ લગભગ હવે નેશનલીસ્ટ પક્ષના જેવો જ ગણાય.

આથી આજ સુધી નેશનલીસ્ટ પક્ષની નીતીનો વિરોધ ફક્ત બીન-ગોરાઓએ જ કર્યો છે. તેનું કશું પરિણામ નથી આવ્યું એ બતાવે છે કે, આજના આધુનીક રાજનું કેટલું બળ છે. પણ એ બળ હવે બહુ વખત નહીં રહે. હવે એ વખત બહુ દુર નથી કે, જ્યારે બીન–ગોરાઓ રાજકીય વાતોની લેવડ દેવડનો નીવેડો આજની સરકાર સાથે કરી લેશે.

આ મળેલી તકોને લીધે નેશનલીસ્ટ પક્ષ ખુબ તુમાખીમાં આજ સુધી રહ્યો છે. એ પક્ષ એટલો બધો બળવાન જણાતો કે ઘણા ઇંગ્લીશ બોલનારાઓ તેમની તરફ વળતા થયા હતાં.

ઘણી ડરબનની ખાનગી દુકાનોમાં પણ ઇલાયદાપણાની નીતીને દાખલ કરી જુદા વિભાગો બીન ગોરાઓ માટે શરૂ કરી દીધા હતાં. ડરબન શહેરની મ્યુનીસીપલ વાચનાલયમાં જ્યાં આજ સુધી બીન-ગોરાઓને અમુક વિભાગમાં જવા દેતા તેની પણ બંધી કરી દીધી છે.

ઇંગ્લીશ બોલનારાઓ નેશનલીસ્ટ પક્ષને સાથ આપી તેને વધુ જોરદાર કરી રહ્યા હતાં, તેથી સરકારને મન ફાવતું થતું હતું.

આથી હવે આપણે સમજી શકશું કે, છુપા રેડીયોના પ્રચારથી ઇંગ્લીશ બોલનારાઓ શું કામ ખળભળી ઉઠયા છે.

અમે દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકારને ચેતવણી આપીએ છીએ કે, જો તે આ છૂપા રેડીઓના ખરા હેતુ વિશે જાણવા ઇચ્છતી હોય તો તેને પાછલી ભુમીકા તપાસવી જોઇએ. અમે જાણીએ છીએ કે યુરોપમાં નાઝીઝમની સામે પ્રચાર કરવા છુપા રેડીઓનો પ્રયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. અને નાઝી સામે યુદ્ધ કરવાને ઉશ્કેરવા માટે તે કેટલો ઉપયોગી થઇ પડયો હતો તે પણ અમે જાણીએ છીએ.

એટલી બીના સત્ય છે કે, જે વસ્તુ રાજકીય નેતા, કે વર્તમાનપત્રો ન કરી શકે તે વસ્તુ આ છુપો રેડીઓ કરશે, સરકારની બધી બાજી તે ઉઘાડી પાડશે. આને પરીણામે આપણી સામે બે મોટા પ્રશ્નો ઉભા થયા છે. જે ઘણી ઉંડી વિચારણા માગે છે. એક એ કે, છુપા રેડીઓ પર જે કાંઇ કહેવામાં આવે છે તેના આદર્શો ઘણા સંકુચિત છે. હજી સુધી જે કાંઇ તેણે કહ્યું છે તે ફક્ત ઇંગ્લીશ બોલનારાઓને ઉદ્દેશીને જ કહેવાય છે. આફ્રિકાનસ રાષ્ટ્રવાદને બદલે તેઓ ઇંગ્લીશ રાષ્ટ્રવાદનો પ્રચાર કરે છે. બીન-ગોરાઓને તેનાથી કશો જ ફાયદો નથી. દક્ષિણ આફ્રિકાના રાજદ્વારી પ્રશ્નમાંનો એક અગત્યનો પ્રશ્ન આ છુપા રેડીયાના પણ ધ્યાન બહાર રહી ગયો છે. રંગભેદનું મૂળ રંગ નથી પણ માનવી તરીકેની આપણી કીંમત નથી તે છે. અને મહત્વનો આ સવાલ છુપા રેડીયાના ધ્યાન બહાર રહેવાથી તે નેશનલીસ્ટ સરકારનો વિરોધ દેખીતી રીતે કરતું હોય તો પણ તે સાચો વિરોધ નથી પણ તેના હાથમાં તે રમે છે. આ દ્રષ્ટિબીંદુથી જોઇએ તો ઇંગ્લીશ બોલનારાઓ નેશનલીસ્ટોની સામે વીરોધ ઉઠાવી રહ્યાં છે.

આજે આપણે એ તબકે પહોંચ્યા છીએ કે દક્ષિણ આફ્રિકાના સવાલનો ઉકેલ કરવાને જુદા જુદા રાષ્ટ્રવાદો ઉભા કરવાની જરૂર નથી પણ સંપૂર્ણ સંગઠન કરી તેનો ઉકેલ કરવાની જરૂર છે. રાષ્ટ્રવાદોની રાજકીય ભાવના જો આપણે ઉભી કરશું તો તેનો અર્થ ફક્ત ઉશ્કેરણીજ કરવાનો થશે. આફ્રિકનોને પોતાનો કડવો અનુભવ શિખવે છે કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં આવા વાદની કશી જરૂર નથી અને હીંદીઓ પણ તે હવે જાણે છે. ઇંગ્લીશ બોલનારા ગોરાઓને તેમના રંગની કીંમતને લઇ તેઓને આ પાઠ શિખવા માટે કદાચ વાર લાગશે. તે લોકો માને છે કે નાગરીક હકો કરતાં તેમનો ગોરો રંગજ આ દેશમાં હસ્તીને માટે વધુ ખાત્રી લાયક ભરોસો છે. અમે આશા રાખીએ છીએ કે તેઓ સવેળા ચેતે અને પોતાની ભુલ સુધારે, જો કે છુપા રેડીઓના પ્રચાર પરથી તેઓ હજી ચેત્યા હોય એમ નથી લાગતું.

બીજો પ્રશ્ન એ કે, આ છુપો રેડીઓ જે આદર્શોપર રચાયો છે તે લઘુમતીને જ પસંદ છે. ચર્ચા ખાતર માની લો કે, જો ઇંગ્લીશ બોલનારાઓ ઉશ્કેરાઇને આફ્રીકાનસની સામે વિરોધમાં ઉભા રહે તો તેઓની લઘુમતી ત્રીજા ભાગની હોવાથી તેઓ જીતની આશા કયાંથી રાખી શકે?

ઇંગ્લીશ બોલનારાઓને જો ખરેખર દક્ષિણ આફ્રીકાને કોમનવેલ્થમાં સામેલ રાખવાની તરફદારી કરવી હોય તો, તેઓએ પોતાના આદર્શને વિશાળ કરી રંગભેદને જીવનમાંથી કાઢી નાખી; બીન-ગોરાઓ સાથે એક થઇ નેશનલીસ્ટોનો વિરોધ કરવો જોઇએ. આમ કરવાથી બે સંતોષજનક મુદ્દાઓ તેમની તરફેણમાં હશે, એક એ કે, તેઓ રંગભેદને દુર કરશે એટલે તેઓ આદર્શની ઉચ્ચ ભુમીકાએ રહેશે, અને બીજું કે તેઓની લઘુમતી બીન-ગોરાઓ સાથે ભેગા થવાથી બહુમતીમાં ફેરવાઇ જશે. જો તેઓ આમ ન કરે તો તેઓ ફક્ત લખોટાની રમત રમી રહ્યા છે એમજ માનવું રહ્યું.

છુપા રેડીયાના પ્રચારકો માને છે કે, તેઓ નેશનલીસ્ટોને ડરાવી શકશે પણ અમને તેવી કશી આશા નથી.

અમને તો લાગે છે કે, જેમ થોડાક વખત પર એક પક્ષ "ટોર્ચ કમાન્ડો" નામથી ઉભો કરીને કેટલાકોએ થોડાક વખત માટે ગરમ વાતાવરણ કર્યું હતું તેમજ આ પણ થોડાક વખત માટે જ હશે.

વિવિધ વર્તમાન

ફાધર હડલસ્ટનની ચોપડી પર ડો. નાયકર

ડો. નાયકર કે જેઓ દક્ષિણ આફ્રીકાની કોંગ્રેસના પ્રમુખ છે તેઓએ એક નિવેદન કરતાં જણાવ્યું હતું કે, ફાધર હડલસ્ટને "નોટ ફોર યોર કમ્ફર્ટ" નામની ચોપડી લખી ને દક્ષિણ આફ્રિકાની જ નહીં પણ સમસ્ત માનવજાતની એક મહાન સેવા કરી છે. એ તો જાણીતું જ છે કે નેશનલ સરકાર અને રંગભેદમાં માનનારાઓને આ પુસ્તક પસંદ નહીં જ પડે. છતાં તેઓ પણ એમાંની સત્ય ઘટનાઓને પડકારી નથી શકતાં. ફાધર હડલસ્ટને યુનીયનની જનતા માટે ઘણું કર્યું છે અને હવે દરીયા પાર જઇને તેઓ સાઉથ આફ્રિકાના સૌથી સારા એલચી થયા છે.

પ્રત્યેક સાઉથ આફ્રિકને આ પુસ્તક વાંચવું જોઇએ.

મી. લીઓ લોવેલ એમ. પી.

મી. લીઓ લોવેલ જેઓ મજુર પક્ષના ધારાસભાના બીનોની ખાતેના સભ્ય છે અને ગ્રુપ એરીયાઝ એક્ટ પરીષદ ભારત હોલમાં ડરબનમાં તા. ૫મી શનીવારે ૨–૩૦ ના ઉઘાડવાના છે. તેઓએ આ થોડાક અઠવાડીયા દરમીયાન રંગભેદ વિરૂદ્ધ ઘણું કહ્યું છે.

પ્રીટોરીયામાં બસોમાં હાલ જે રંગભેદ શરૂ કર્યો છે તેનો વિરોધ કરતાં તેઓએ એક ભાષણમાં કહ્યું હતું કે, "બસોમાં રંગભેદ કરવો એને હું મારા સાથીઓનું સખત અપમાન સમજું છું. હું જરાપણ માનવાને તઇયાર નથી કે બીન-ગોરાઓ આપણા કરતાં ઉતરતાં છે.

આજે એ સમય પાકયો છે કે જે ગોરાઓ આ સરકારની નીતીની વિરૂદ્ધ હોય તેઓ આવી સભાઓમાં મોટા પ્રમાણમાં ભેગા થાય. ધારાસભાની બહાર સરકારનો કશો અવાજ નથી. આથી જો આપણે આ રંગદ્વેશને દુર કરવો હોય તો ફક્ત કલર્ડ, કે આફ્રીકનોની સાથે જ થઇને નહીં પણ સમસ્ત પ્રજાએ ભેગા થઇને પોકાર કરવો જોઇએ.

હાલની ધારાસભાની બેઠકમાં મી. લોવેલે રંગભેદની વિરૂદ્ધ ઘણા ભાષણો કર્યા હતાં અને બધા જ ભાષણોમાં ગ્રુપ એરીયાઝ એક્ટનો તેમને સખત વિરોધ કર્યો હતો.

સીલોનના નવા વડા પ્રધાન

સિલોનના વડા પ્રધાન બંદરનાયક શ્રી નેહરૂના અનુયાયી છે અને શાંતી ચાહક છે. તેઓ ઓકસફોર્ડની ડીગ્રી ધરાવે છે અને મી. એન્થની ઇડન સાથે તેઓ ભણતાં હતા. ૫૬ વર્ષની તેમની હાલ ઉમ્મર છે. બેરીસ્ટર થયા પછી તેઓ સીલોનમાં પ્રેકટીસ કરતાં. અને ૧૯૨૫થી તેઓ રાજકારણમાં ભાગ લેતા થયા હતાં. તેઓ સીલોનની નેશનલ કોંગ્રેસના પ્રમુખ હતાં. અને પાર્લામેન્ટમાં પણ સભ્ય હતાં. ૧૯ વર્ષ સુધી પ્રધાનપદે જુદા જુદા હોદ્દાઓ પર ચુંટાઇ સીલોનની સેવા કરી છે. સીલોનમાં ૧૯૪૫માં સેનાનાયક સરકાર સ્થપાઇ ત્યારે બંદરનાયક ગૃહના નેતા હતાં. જન્મે તેઓ ખ્રીસ્તી હોવા છતાં ૧૯૪૦માં બૌદ્ધ ધર્મ તેઓએ સ્વીકાર્યો હતો.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

જોબર્ગમાં શ્રી રામ જયંતિ ઉત્સવ

જોહાનીસબર્ગના શ્રી. ટ્રાંસવાલ હીંદુ સેવા સમાજની એક સભા ૧૯મી એપ્રીલ, ૧૯૫૬ના શ્રી. ગાંધી હોલમાં શ્રી. રામચંદ્રજીની જયંતિ ઉજવવા મળી હતી.

પ્રમુખસ્થાનેથી શ્રી. પ્રા. મો જોશી એ કહ્યું કે રામાયણમાં મુખ્ય પાંચ પાત્રો, રામ, સીતા, લક્ષ્મણ, ભરત અને શત્રુઘ્ન એ સર્વેનું આદર્શ જીવન છે. શ્રી. રામચંદ્રનું વ્રતપાલન, સીતાનું શિયળવ્રત, લક્ષ્મણનું બ્રહ્મચર્ય, ભરત નો ભ્રાતૃભાવ અને શત્રુઘ્નની મૌન સેવા. દરેક માણસનાં ઉત્થાન માટે પ્રેરણા આપનારાં છે.

શ્રી. રામચંદ્રજી પહેલા આર્ય રાજા હતા. તેવોએ આર્ય અને અનાર્યનો મેળ સાધ્યો. હીંદને ધર્મ અને ભાષાનું સુરેખ દર્શન કરાવનાર આર્ય લોકો છે, પણ હીંદમાં વસવા આવે પ્રાચીન પ્રજાઓમાં, હબસી, નિષાદ, કિરાટ અને દ્રવિડ એ સર્વેથી પાછળ આર્યો છે એમ વર્તમાન સંશોધન કારો કહે છે. રામાયણ ૨૭૦૦ વર્ષ પુર્વે લખાઉ હશે એમ માનવામાં આવે છે. શ્રી. ભીખાભાઇ ઉકાભાઇ માસ્તરે રામચંદ્રજીના જીવનપર મનનીય પ્રવચન કર્યું હતું અને શ્રી. મણીભાઇ પટેલ તથા શ્રી. નાથુભાઇએ રામાયણ ના કેટલાક પ્રસંગો વાંચ્યા હતા. શ્રી. ઇશ્વરલાલ મહારાજે પ્રાસંગિક ભજન ગાયાં હતાં. અન્ય ભજન ગાના રાઓમાં શ્રી. દામોદરભાઇ ધનજી, સૌ. જસુબેન તથા કુમારી રત્ન પ્રભા અને કુમારી નિર્મળા હતાં. રામધુન અને શાંતિપઠ બાદ ઉત્સવ પૂર્ણ થયો હતો.

ડો. ટોમી કો-કોરા

(હાઉસ ઓફ કાઉન્સીલ. જાપાન)

શ્રી. મણીલાલ ગાંધીના અકાળ મરણના સમાચાર બધા છાપા ઓમાં, પ્રસિદ્ધ થએલા જોયા ત્યારે અમને સમસ્ત જાપાન વાસીઓને ઘણું દુઃખ થયું હતું. શાંતી અને ન્યાયને માટે લડનારા એક ખરા મિત્ર અને સાથીને ખોઇ હું પણ ઘણો જ દિલગીર થયો છું. હું તેમની પત્નીને અને ગાંધી કુટુંબને મારી ખરા અંતરની દિલસોજી પાઠવું છું કે, શ્રીયુત ગાંધી પોતાનું કાર્ય પૂર્ણ કર્યા પહેલા જ તેઓની વિદાય લઇને તેઓથી અલગ થઇ ગયા છે.

દક્ષિણ આફ્રિકાના રંગભેદની નીતી સામે જ્યારે જ્યારે મણીલાલ ગાંધીએ વિરોધી પગલાં ભર્યા છે ત્યારે હંમેશા જાપાનની પ્રજાને તેમના ખબરો મળતા, અને એમની વીરતા ભરી લડતને લીધે બધા એમનો આદર કરતા. જ્યારે તેઓ પકડાયા અને જેલવાસ ભોગવ્યો હતો ત્યારે જાપાનના બધા વર્તમાન પત્રોએ તેમના પગલાને ઘણું જ આવકાર્યું હતું. આફ્રિકન લોકોની લડત ના સમાચાર બધા ઘણા જ ઉત્સુકતાથી રેડીઓપર સાંભળતાં. જાપાન યુદ્ધમાંથી હારી ગયું અને હીંસક ક્રાંતીમાંથી હાથ ઉઠાવી લીધા છતાં તેને લશ્કર તરફથી ઘણું સહન કરવું પડ્યું હતું. અહિંસાનું બળ લોકોને હજી પુરી રીતે સમજાયું નથી પણ એજ એક માર્ગ છે કે જેનાથી આપણે પુર્ણ આઝાદી મેળવી શકીશું.

અહીંનું પ્રખ્યાત છાપુ "અસાહી મોરનીંગ સન" જેની નકલ ૧૦૦૦૦૦૦ છપાય છે તેને પોતાના પહેલા પાના પર મણીલાલ ગાંધીના અવસાનના સમાચાર અને મોટો લેખ આપ્યો હતો.

"ગાંધી પીસ" સંસ્થાના સભ્યોએ ભેગા થઇ એક સભા ગોઠવી હતી અને તેમને માટે પ્રાર્થના કરવામાં આવી હતી. જેઓ બધા વિશ્વશાંતી પરીષદમાં ભેગા થયા હતાં તેઓને ગાંધીજીની આઠમી વરસી વખતે બી. આર. સેને જે કહ્યું હતું તે આજે યાદ આવે છે. તેઓએ જણાવ્યું હતું કે, "ગાંધીના વિચારો અને આદર્શો ઘણા ઉન્નત અને મહાન હતાં. તેઓ સત્યને નિર્ભય પણે જાહેર કરતાં તેઓના કાર્યોમાં તેઓ ઘણીવાર એકલા થઇ જતાં છતાં તેઓ શાંતી અને શ્રદ્ધાના બળ પર આગળ વધતાં હતાં અને તેમ કરી તેઓએ જગતને આજે એક પાઠ શિખવ્યો છે."

મણીલાલ ગાંધીનું વર્તમાન પત્ર 'ઇન્ડિઅન ઓપીનીયન' ગાંધીજીનાં આદર્શોનો પ્રચાર કરતું. મણીલાલ ગાંધી, ગાંધીજીના એકજ પુત્ર હતાં કે જેને દક્ષિણ આફ્રિકામાં લડતની જ્યોત હંમેશા બળતી રાખી હતી.

શોક ઠરાવ

"પુ. મહાત્માજીના સુપુત્ર શ્રી. મણીલાલ ગાંધીના તા. ૪-૪-૫૬ના રોજ ડરબન મુકામે થયેલા શોકજનક અવસાન બદલ પોરબંદર શહેર સુધરાઇ ની આ સભા ઉંડો શોક જાહેર કરે છે. પુ. મહાત્મા ગાંધીજીએ દક્ષિણ આફ્રીકામાં શરૂ કરેલી હીંદીઓના—હકોની રક્ષણની પ્રવૃત્તિઓ ચાલુ રાખવામાં શ્રી. મણીલાલ ગાંધીએ ઘણીજ-હેમત ઉઠાવી હતી તથા એક સ્વતંત્ર નિડર પત્રકાર તરીકે પણ તેઓ શ્રીએ હીંદી પ્રજાની ઘણી ઉમદા સેવા કરી છે. આવા સેવાભાવી રાષ્ટ્રીય નેતાના અવસાનથી હીંદી પ્રજા ને ઘણી મોટી ખોટ પડી છે તેમ આ સભા માને છે. પરમકૃપાળુ પરમાત્મા તેમના અમર આત્માને અખંડ શાંતિ આપે તથા તેમના કુટુંબીજનો અને હીંદી પ્રજા ઉપર આવી પડેલ આપત્તિ સહન કરવાની શક્તિ આપે તેવી આ સભા નમ્ર પ્રાર્થના કરે છે, તથા સદ્દગતના માનમાં આજનું કામકાજ બંધ રાખવાનું ઠરાવવામાં આવે છે."

જોડણી કોશ મોટો

ગુજરાતી ટુ ગુજરાતી ડીક્શનરી.

કીમત પા. ૧-૨-૬.

મળવાનું ઠેકાણું આ ઓફીસ

'Indian Opinion'
Private Bag,
Durban. Natal.

રસોઇઆની જરૂર

૭૦ મીન્ટ રોડ, જોહાનીસબર્ગમાં આવેલા શ્રી ટ્રાંસવાલ પ્રજાપતિ વિદ્યાર્થી આશ્રમ માટે રસોઇ આની જરૂર છે. જે કોઇ અરજી કરવા ઇચ્છતા હોય તેમને નીચેના સ્થળે લખવા અથવા મળવા વિનંતી છે.

ફોન ૩૩-૨૬૫૧ — ૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ,
જોહાનીસબર્ગ.

Phone 332651 P.O. Box 1549 Tel. Add ENBEEDEE.

MASTER BROS.
(PTY) LTD.
33 West Street, JOHANNESBURG.
MANUFACTURERS OF LADIES' & GIRLS' STRAW & FELT HATS
WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS
HOUSE FOR KEEN CASH PRICES

રેશમી તેમજ સુતરાઉ કાપડ, વુલન જર્સી, વુલ, બાળકો માટેનો જાત જાતનો માલ, ઘર વપરાશ માટે તેમજ લગ્નાદિ પ્રસંગોએ શણગાર માટે રીબન વગેરે માટે અમારે ત્યાં પ્રથમ તપાસ કરવા ભલામણ છે.

માસ્ટર બ્રધર્સ (પ્રો.) લીમીટેડ
૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.
બોક્સ ૧૫૪૯.

એટલું તમે જાણો છો કે કેનેડાની વિશ્વ વિખ્યાત કંપની
સન લાઇફ ઓફ કનેડા
ઉપરોક્ત કંપનીના હમો સત્તાવાર એજન્ટ છીએ.
ઉપરાંત
દક્ષિણ આફ્રીકાની વરિષ્ઠ અદાલતની કેપ ઓફ ગુડ હોપ પ્રોવીન્સીયલ ડીવીઝન ના સરકાર તરફથી નીમાયેલા અંગ્રેજી તથા ગુજરાતી ભાષાન્તરકાર છીએ તેમજ અત્રેની ઇમીગ્રેશન અંગેનું કોઇ પણ જાતનું કામકાજ વિના વીલંબ ત્વરીત ગતીએ થઇ શકે છે.

1. Wherever there is a particular Life Assurance Problem a Sun Life of Canada Plan can solve it.
2. Prompt settlement of claims is a maxim of the Company's Management.
3. During 1951 the Company paid over £31,000 000 to annuitants, policy holders and their families.

The Sun Life of Canada is a Leader in World Wide Assurance

Consult us first.

C. C. PALSANIA
GENERAL AGENT
Business, Estate, Financial, Insurance and Immigration Consultant.
Sworn Translator.
100 Sir Lowry Road, — CAPETOWN
P.O. Box 4624. Phone 32390

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

મહાન પિતાના એ મહાન પુત્ર

શ્રી. મણીલાલ ગાંધી

પ્યારેલાલ નૈયર (હીંદ)

શ્રી. પ્યારેલાલજી ગાંધીજીના મંત્રી સ્થાને ઘણા વખત હતા. અને દાંડી કુચ વખતે સાબરમતી આશ્રમમાંથી ગાંધીજી સાથે જે ૭૮ સૈનિકો હતા તેમાના એક હતા. શ્રી. મણીલાલ ગાંધી અને પ્યારેલાલજી જોડે જોડ કુચમાં ચાલનાર સાથી હતા. અને જેલમાં પણ સાથેજ હતા:—વ્યવસ્થાપક ઇ. ઓ.

ભારતની આઝાદીની અહીંસક લડતના ઇતિહાસમાં ૧૯૩૦ ની સાલ સદાને માટે સુવર્ણાક્ષરે ઝળહળશે. તે વર્ષ એટલે દાંડી કુંચ—મીઠાનો સત્યાગ્રહ તથા ધારાસણાની કુચ. ચિરસ્મરણીય એ લડતોનો કાળ કે જે કાળે અહીંસક નવલોહિયા વીરો પોલીસોના લાઠી માર સામે ખડી સાકર જે તેઓને આખા દિવસ ના રેશન પેટે મળતી તે ફેકીને લાઠી મારના ભોગ બનતા. સેકડો સૈનિકોના માથા વધેરાયા હતાં, અને ઘણા હાડકા ભાગેલા સૈનિકો પણ હતા, તેમજ અનેક સૈનિકોને બેભાન અવસ્થામાં સમરાંગણમાંથી સ્ટ્રેચરોપર સુવાડી લઇ જવામાં આવ્યા હતા. આ બધાને મોખરે લાઠીનો માર હસ્તે મોઢે ઝીલનાર ભડવીર મણીલાલ ગાંધી હતા.

દાંડી સંગ્રામ શરૂ થતાંજ ગાંધીજી પકડાઇ ગયા હતા. કસ્તુરબા ગાંધી અને અબ્બાસ તઇયબજી કે જેઓ ગુજરાતના વયોવૃદ્ધ નેતા હતા અને આ લડતને બાપુના પકડાઇ ગયા બાદ, ચાલુ રાખી જેમ આપ્યું હતું, તેઓ પણ જેલ ભેગા થયા હતા. શ્રીમતી સરોજની નાયડુએ તેમની જગા તરત પૂરી અને ધારાસણામાં તુરત એક છાવણી ઉભી કરવામાં આવી. ધોમ ધકતા એપ્રીલના ઉનાળામાં બીજે જ અઠવાડીએ સરોજની દેવીની સરદારી નીચે સેંકડો સૈનિકો મીઠાના અગરપર—ધારાસણાપર—લુંટ કરવા કુંચ કદમ કરી. પણ શસ્ત્ર સજ્જ પોલીસે ઘેરી લીધા અને તાપથી તપતી ગરમ ધૂળમાં રસ્તા વચ્ચે પોલીસના ઘેરામાં કલાકો સુધી બેસી રહી સત્યાગ્રહના ગણેશ તેઓએ માંડયા.

ગાંધીજીએ કોઇ પણ જાતની સ્પષ્ટ યોજના ઘડી નહોતી. આવા સંજોગો માં સંગ્રામના અધીકારીઓના મનમાં કશો નિશ્ચીત માર્ગ નહોતો. સત્યાગ્રહી ઓ અને પોલીસો, આ બન્ને પક્ષોને હવે પછી બીજું પગલું શું હશે એની કલ્પનાજ નહોતી. આથી સૈનિકોમાં નિરૂત્સાહ જોવામાં આવ્યો, છાવણી માં સેકડો સૈનિકો હતા. નિરાશા જો તેઓમાં ઉંડે ઉતરી ગઇ હોત તો આખીએ દેલડત રણણીને અભાવે શરમ-જનક રીતે પડી ભાંગી હોત. હું મણીલાલને એક બાજુ લઇ ગયો અને કહ્યું, "મારે તમારી સાથે કેટલીક વાતો કરવી છે."

"મારે પણ." જવાબ મળ્યો.

"તમે જુવો છો ને કે પરિસ્થિતી કેવી પલટાઇ રહી છે. આ મને ગમતું નથી."

"હું આશાજ રાખતો હતો કે તમે આ વીશે કાંઇક કહેશો. મને પણ આ નથી ગમતું." મણીલાલે કહ્યું.

"આપણે કરીએ શું? પાતો. આપણે મોટા પાયા પર એટલે કે ઓછામાં ઓછા બે હજાર સૈનિકોની સાથે અધીકારીઓને પડકરીએ કે આપણે પકડે અથવા ગોળીબાર કરે અને મૃત્યુને વરીએ. આ આવી રીતે ઉંદર બીલાડાની રમત નથી સહેવાની."

યુદ્ધનો ઘોડો જેમ દારૂગોળાની સુગંધથી હણહણી ઉઠે તેમ મણીલાલ નો ચહેરો લડતના વિચારથીજ ચમકી ઉઠયો તેમને કહ્યું, 'મને આ ખુબ ગમ્યું. અત્યારે મને દક્ષિણ આફ્રિકા ના શૌર્યના એ લડતના દિવસો યાદ આવે છે."

મેં કહ્યું "પણ જો આપણા ઉપરી નેતાઓ નહીં માને તો?"

મણીલાલે કહ્યું "તો આપણે કહીશું કે, સોલાપૂર કે જયાં હમણા માર્શલ લો શરૂ છે ત્યાં જઇ આપણે આપણા મન ગમતાં માર્ગે ફના થશું."

મેં તેમના વિચારોને અનુમોદન આપ્યું, અને કહ્યું "બરાબર"

"તો હવે નકકી ને?"

"હા!"

પછી અમે સીધા છાવણીમાં ગયા. અમારી ગેરહાજરીએ બધાનું ધ્યાન ખેંચ્યું હતું. અમે તરતજ સંગ્રામ સમીતીને ભેગી કરી અને અમારી યોજના તેમની સામે મુકી. થોડા ફેરફાર સાથે તેઓએ તે સ્વીકારી. સરદાર પટેલના પુત્રી મણીબેન પટેલ અમારા સ્વયંસેવકો મેળવનાર એજન્ટ—દલાલ બન્યા. ખેડા જીલ્લામાંથી ટ્રેન મારફતે સૈનિકોની ભરતી થવા લાગી. બે દિવસ બાદ સંગ્રામ શરૂ થયો. મણીલાલની મરણીયા થઇને લડવાની હીંમતે પોલીસ અધીકારીઓને પણ તેમની તરફ માન ઉત્પન્ન થયું. થોડા વખત પહેલાજ તેઓ પરણ્યા હતા. એમના શારિરીક બળને લઇને એમને સંગ્રામમાંથી સ્ટ્રેચર પર નહોતા લઇ જવામાં આવ્યાં કીંતુ લાઠીનો માર સારી પેઠે પડયો હતો. એમને નવ માસની જેલ અને દંડ થયો હતો અને દંડ ન ભરે તો બીજા ત્રણ માસની જેલ હતી. અને "સી" કલાસમાં બીજા સત્યાગ્રહીઓની જેમ રાખવામાં આવ્યા હતા.

આ કંઇ એમનો પહેલોજ જેલનો અનુભવ નહોતો. એઓ તો હીંદ આવ્યા તે પહેલાથીજ દક્ષિણ આફ્રિકાના જુના સત્યાગ્રહી હતા. તેઓ આફ્રીકા માં બાપુના સત્યાગ્રહી તરીકે ઘડાયા હતા અને સાઉથ આફ્રીકાની ઘણી કપરી જેલ ભોગવી હતી. તેમણે ૧૯૧૦માં ૧૮ વર્ષની ઉમ્મરે જોહાનીસબર્ગમાં તેમના પિતાશ્રીના સત્યાગ્રહમાં પહેલી જેલ ભોગવી હતી. દશ દિવસ જેલમાં રહીં ફરી બહાર નિકળતાંજ કાયદા ભંગ કરી ફરી પકડાયા હતા અને દશ દિવસ જેલમાં હતા. ૧૯૧૩માં વોલ્કરસ્ટની સરહદ ઓળંગી કાયદો ભંગ કરી ત્રણ માસ જેલ ભોગવી હતી અને ફરી ૧૯૧૯ માં હીંદથી આફ્રીકા આવ્યા ત્યારે પકડાયા હતા.

અમે બન્ને દાંડી કુચમાં સાથે હતા અને જેલમાં પણ બન્ને સાથે જ હોવાથી મને તેઓને વધુ ઓળખવા નો મોકો મળ્યો. દક્ષિણ આફ્રિકામાં અને હીંદ આવ્યા બાદ થોડો વખત સુધી ગાંધીજી પોતાના સાથીઓને અને હાથ નીચે ઉછરતાં જુવાન બાળકોને ઘણીજ કડક શિસ્ત પાલન કરાવતાં. પણ પછી અનેક મુશીબતોના સામનાને લઇ ગાંધીજી કાંઇ ઢીલા થયા હતા અને કડક શિસ્ત પાલનમાં થોડી ઢીલાસ આવી હતી. મણીલાલ ઘણા કડક શિસ્ત પાલનમાં ઉછરેલા હોવાથી બાપુજીના આશ્રમની આ હળવી શિસ્ત પાલન જોઇને તેમને અચરજ થયું હતુ અને પોતાના કડક શિસ્ત પાલનના પ્રસંગો ઘણીવાર મારી પાસે વર્ણવતાં. તેઓએ પોતાનો એક પ્રસંગ મને કહ્યો હતો કે, "એક વખત મોટાભાઇને છાની માની બચત કરી થોડાક પૈસા મોકલ્યા. બાપુજીને કાને આ વાત આવી એટલે તેમણે ઉપવાસ લીધો અને ગુસ્સામાં મને વીંધી નાખતી એવી નજર મારી સામે કરી કે બસ મારી આંખો ભરાઇ આવી અને મેં મારી ભૂલ બદલ માફી માગી. વચન માગ્યું કે મારી ભુલ બદલ તેમણે ઉપવાસ પર ન ઉતરવું. તેઓને દયા આવી અને તેમણે મને તરત જ આશ્રમ છોડીને મદ્રાસ વણાટ શીખવા જવાનું કહ્યું. હું થોડા પૈસા સાથે મદ્રાસ આવ્યો. જે જગ્યાએ હું ઉતર્યો હતો તે એટલી તો ગંદી અને મચ્છરોથી ભરપુર હતી અને જે થોડા પૈસા મારી પાસે હતા તે પણ ચોરાઇ ગયા." આ વાત કરતાં તેઓ ગળગળા થઇ ગયા હતાં. અને કહેતા "આવા હતા બાપુ અને આવી ચીવટાઇથી તેમણે અમને ઉછેરેલા—ભલે તે વખતે અમને કઠણ લાગતું પણ આજે જોઉં છું કે આ બધાની પાછળ તેમનો અમારા માટે નો કેટલો અગાધ પ્રેમ હતો તેણે જ અમને ઘડયા."

ગાંધી ઇરવીન કરાર બાદ તેઓએ પાછા દક્ષિણ આફ્રિકા જઇને બાપુનું ઉપાડેલ કામ—'ઇન્ડીયન ઓપીનીયન' નું તંત્રી પદ તથા ફીનીક્સ આશ્રમનું સંચાલન સંભાળી લીધા.

સતત તેમના જીવનમાં બાપુના મૂળભુત ઘડતરનું દર્શન તેમના વચન દ્વારા થઇ આવતું. વળી જયારે જયારે તક મળતી ત્યારે તેઓ કાયદાનો ભંગ કરવા ઝંપલાવી દેતા. ડરબનની બસમાં ગોરાઓ માટેની અનામત જગ્યાએ બેસીને, તેઓની લાયબ્રેરીમાં, સ્ટેશનોમાં તેઓની જગ્યાએ બેસી (એકલે હાથે) સહકુટુંબ સવિનય ભંગની ચળવળ ચાલુ રાખતા.

હોમર જેક કરીને ગાંધીજીના એક અમેરીકન પ્રશંસક દક્ષિણ આફ્રીકામાં બાપુના પુનિત ચરણોથી પાવન થયેલ જગ્યાઓની યાત્રા કરવા નીકળ્યા હતા. તેઓ જયારે હીંદ આવ્યા ત્યારે કહેતા "એક વખત શ્રી. મણીલાલ તેમની પુત્રી સહીત બે ગાળની ગોરી બસમાં નીચેની ગોરાઓની અનામત બેઠકમાં બેઠા, કન્ડકટરે બસ ઉભી રાખી મોટી ઓફીસે આ બાબત ફોનથી જણાવી પણ મોટી ઓફીસથી જવાબ મળ્યો કે તેઓની ધરપકડ કરવાની નથી." કારણ ડરબન શહેરને એક ગાંધીજ ભારે થઇ પડયો હતો એટલે બીજાને જીરવવો અઘરૂં થઇ પડે તેમ હતું.

૧૯૪૬માં બાપુજીની સલાહ લેવા એક ડેપ્યુટેશન હીંદ આવ્યું હતું. જુલ્મી કાયદાઓની સામે શું કરવું એની ચર્ચા કરી હતી. આ પહેલા બાપુજીએ આફ્રીકનોને હીંદીઓ પોતાની સાથે જોડી દઇ લડત ચલાવે તેનો વિરોધ કર્યો હતો. એનું કારણ એ જણાવ્યું હતું કે હીંદીઓના ભલા માટે આફ્રિકનોને બદનામ કરવા એ અજુગતું ગણાય. આફ્રિકનો [illegible] કામ [illegible]

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

આફ્રિકામાં વધુ હકક માટેનો દાવો કરી શકો. પણ તેઓ તે હકક માટે લડત આપવા હજી જાગૃત થયા નહોતા. પણ હવે જોવામાં આવે છે કે છેલ્લા થોડા વર્ષોથી તેઓ જાગૃત થયા છે અને તેથી ગાંધીજીએ ડેપ્યુટેશનને સલાહ આપી કે, તમારે ત્યાંના લોકો સાથે ભેગા થઈને લડત લડવી. "એનો અર્થ એમ કરજો કે જો તમે પોતે અહીંસાને બરાબર પચાવી શકયા હોવ તો આ સલાહનો ઉપયોગ કરજો. જો તેમને સત્યાગ્રહનું શસ્ત્ર બતાવવામાં નહીં આવે તો હીંસક બળવો એકાદ દિવસ ફાટી નિકળશે. તમે આ સલાહને નહી સ્વીકારો અને તેઓના જોર પર તમે નિર્ભય થઈ આગળ વધશો તો યાદ રાખજો એક દિવસ તમારો અને તેમનો નાશ નોતરશો."

ડેપ્યુટેશને ગાંધીજીને કહ્યું કે તમે જે પ્રેરણા અને બળ દક્ષિણ આફ્રિકાની પ્રજામાં મુકી આપ્યા હતાં તે આજે અમે નથી જોતા આજે પ્રજા ઠંડી થઈ ગઈ છે. અને કોઈ એવો નેતા અમને હજી મળ્યો નથી કે જે અમને દોરે. ગાંધીજીએ તેઓને નિરાશ ન થવા જણાવ્યું અને કહ્યું કે, "તમે જો એક એવો સત્યાગ્રહી ઉભો કરશો કે જે ખરો અહીંસક સત્યાગ્રહી હોય તો તે તમને દોરશે." વધુમાં ચેતવણી આપી કે "જ્યાં સુધી તમે તેવો સત્યાગ્રહી ન ઉભો કરી શકો ત્યાં સુધી લડત મુલત્વી રાખવી."

ડેલીગેશને પુછયું કે "અહીંથી કોઈ નેતાને તમે ન મોકલો કે જે અમને દોરવણી આપે?"

"ના નેતા તો તમારામાંથી ઉત્પન્ન થવો જોઈએ." અને વધુમાં તેઓએ આશા આપી કે "ટુંક મુદતમાંજ તમને તેવો નેતા મળશે."

તેઓએ મણીલાલને કહ્યું હતું કે તારે ત્યાંના બાળકોને ત્યાંની લડત માટે તઈયાર કરવા જોઈએ અને તે આશાએ તેઓએ ડેલીગેશનને જણાવ્યું હતું કે, "મણીલાલ અને તેનું કુટુંબ લડતમાં તમારી સાથે હશે જ."

અને તેથીજ મણીલાલ એક સાચા સત્યાગ્રહી બનવા માટે પોતાનો બધો પ્રયત્ન કરતાં હતાં કે જે બાપુજીએ કહ્યું હતું. તેઓ શિસ્તને ઘણી કડકાઈથી વળગી રહ્યા હતા અને પ્રાર્થનામાં ખુબ શ્રદ્ધાવાન હતા. જ્યારે વિશ્વશાંતીપરીષદ હીંદમાં શાંતીનીકેતન અને સેવાગ્રામમાં ભરાઈ હતી ત્યારે તેમાં મણીલાલ એક પ્રતીનીધી તરીકે આવ્યા હતા. તે પરિષદમાં ભાષણ કરતાં તેઓએ કહ્યું હતું કે "આપણે આપણા પોતા પર કાબુ મેળવવો એજ એક મહત્વની બીના આપણી સામે આજે છે. હું તો એક નમ્ર સેવક છું કે જે પૂ. બાપુને પગલે ચાલવાનો પ્રયત્ન કરૂં છું. બાપુએ જે તપ કર્યું હતું તે બીજાને પોતે પ્રકાશ આપી શકે તેને માટે હતું જ્યારે આપણે આપણને પોતાને પ્રકાશ મળે તે માટે તપ કરવાની જરૂર છે." અને વધુમાં તેઓએ સુચન કર્યું કે "આપણે સેવાગ્રામ ફકત જઈએ ત્યારે સાત દિવસના ઉપવાસ કરવા અને પ્રાર્થના કરવી. ઈશ્વરની કૃપા વીના આપણે કશું પ્રાપ્ત થશે નહીં."

પરીષદને આ ભાવનાની ઘણી ઉંડી છાપ પડી હતી. બધાને એમ થયું કે આ એક બાપુનો ખરો પુત્ર છે. પરીષદે પોતાની ભાવના અને લાગણી વ્યંકત કરવા પરિષદને આટોપતાં પહેલા થોડી મીનીટની શાંતી જાળવી ઈશ્વર પ્રાર્થના કરી હતી. શાંતીની–કેતનથી બધા સેવાગ્રામ જઈ બીજી બેઠકમાં જોડાયા હતાં પણ મણીલાલે પરિષદના કોઈ પણ કાર્યમાં ભાગ ન લેતા તે પાવન ભુમીપર ઉપવાસ અને પ્રાર્થના કરી પરિષદને બળ આપ્યું હતું.

૧૯૫૨માં દક્ષિણ આફ્રિકામાં હીંદી કોમે ફરી સત્યાગ્રહ ઉપાડયો હતો. ત્યારે ઘણાને શંકા હતી કે આ લડત છેવટ લગી અહીંસક રહેશે કે કેમ? આમાંના એક મણીલાલ પણ હતાં. આફ્રીકન કોંગ્રેસ અને હીંદી કોંગ્રેસ એ બન્ને કોંગ્રેસો ઘણા વખતથી સમાજવાદના દબાણ નીચે હતી. મણીલાલને એ ડર હતો કે તેઓની લડતનો પાયોજ મોટી સામુદાઈક હડતાળપર હતો. એ લોકો એમ વિચારતાં કે બધા બીન-ગોરાઓ જો એક અઠવાડીયાની હડતાળ પર ઉતરે તો દક્ષિણ આફ્રિકાના બધા કારખાનાઓ બંધ થઈ જાય.

આ બાબતમાં ભય એ હતો કે, અઠવાડીયાની રોજી વગર ઘણા મજુરો ભુખે મરત અને તેને લીધે હીંસા ફાટી નીકળત અને પછી તે કાબુમાં રાખવી મુશ્કેલ થાત. આ કારણથી જો આ દ્રષ્ટી તેઓ ન બદલે તો તેમની સાથે ન રહેવાનું મણીલાલે નકકી કર્યું. આમ છતાં કશું પગલું ન ભરી શકે એ પણ તેમને ખુંચતું હતું. આ સંજોગોમાં તેઓએ આ કુલશીત વાતાવરણને બદલી નાખવા માટે એકવીસ દિવસના ઉપવાસ કર્યાં. આ ઉપવાસને યુનાઈટેડ સ્ટેટસમાં ઘણી પ્રસિદ્ધિ મળી હતી.

તેઓએ જ્યારે જોયું કે, આફ્રીકનો સત્યાગ્રહની લડત ઘણા શાંત અને અહીંસક રીતે લડી રહ્યા છે ત્યારે તેઓને ઘણું આશ્ચર્ય થયું હતું. અને તેથી તેઓએ વિચાર્યું કે તેઓ પણ એ લડતને સાથ આપે.

તેમને હંમેશાં એક પ્રશ્ન મુઝવતો હતો કે, બીન-ગોરાઓના આટલા બધા ગોરા મીત્રો હોવા છતાં એક પણ ગોરો નથી કે જે સત્યાગ્રહમાં ભળે. આપણે ગોરાઓને તીરસ્કારી એ નહીં કારણ તેઓ પણ આપણા ભાઈઓ છે. આપણે તેઓને ઈજાપણ નથી પહોંચાડવાની કારણ તેઓ જે કરે છે તેને માટે અજ્ઞાન છે. આપણા સત્યાગ્રહના પ્રભાવથી આપણે તેઓને આપણી તરફ ખેચવા જોઈએ. પણ આ બધુ તેઓને મુઝવતું હતું કારણ કે એક પણ ગોરો તેમને સાથ આપવા તઈયાર નહોતો થતો.

પણ આ પ્રશ્નનો ઉકેલ પણ આવી ગયો કે જ્યારે થોડાક ગોરાઓ પણ આ લડતમાં સામેલ થયા. ગોરાઓનો સહયોગ એ દક્ષિણ આફ્રિકાની લડત માટે ઘણો મહત્વનો ભાગ હતો. મણીલાલે પોતાના એક મિત્રને જણાવ્યું હતું કે, "મને લાગે છે કે, આ સંજોગોમાં પૂ. બાપુનો આત્મા કામ કરી રહ્યો છે." તેઓ આ પછી લડતમાં સામેલ થઈને જેલ ગયા હતા. હોમર જેકે તેઓની મુલાકાત લીધા પછી મને એક વાર લખ્યું હતું કે, "તેઓ એક મહાન પિતાના પુત્ર છે અને તેમને હમેશાં ડંખ્યા કરે છે કે તેઓ પોતાના પિતાજીને પગલે ચાલી નથી શકતાં. પણ હું માનું છું તેઓ ચાલ્યા છે."

મણીલાલે મને એક પત્રમાં લખ્યું હતું કે, "આફ્રીકનોમાં ભળીને એ લોકોને અહીંસક રીતે કેળવીને અહીંની લડતનો પાયો મજબુત કરવાની ઘણી જરૂર છે." પણ ઈશ્વરની ઈચ્છા બીજી જ હશે.

મણીલાલ જીવનના અંત સુધી લડતાં રહ્યા હતા. શ્રદ્ધા તેઓએ કદી ગુમાવી નહોતી અને જ્યારે પણ તેઓને જરૂર જણાઈ ત્યારે તેઓ નીડર પણે લડતમાં સામેલ થયા હતાં. એમનામાં એ આદર્શના દર્શન થતાં કે તેઓ ગમે તેવા સંજોગોમાં પણ સચ્ચાઈને મુકતા નહીં. આ ગુણ જેનામાં હોય તો, તેની પાછળ બીજા બધા ગુણો તેનામાં આવેજ. એમના કુટુંબીજનો અને દક્ષિણ આફ્રિકાની પ્રજાપર એક પવિત્ર ફરજ લદાઈ છે તે એ કે મણીલાલને માર્ગે જવું કે જે માર્ગ તેમના પિતાનો ચીંધેલો હતો. અને તેમ કરી વાવટો ફરકતો રાખવો. દક્ષિણ આફ્રીકા જે માટે લડી રહ્યું છે તેથી તેમની તરફ દુનીયાની નજર મંડાયલી રહે છે. અને જ્યાં સુધી આવા રંગભેદના વાડાઓ કાયમ રહેશે ત્યાં સુધી દુનીયામાં કયાય શાંતી નહીં સ્થપાય. આપણામાં જો સચ્ચાઈ અને શ્રદ્ધા હોય તો સગવડ અને જોમ ભગવાન આપે છે જ. સત્યાગ્રહની જન્મભુમીમાં સત્યાગ્રહનો દિપક ઝળહળ તો રહેવો જોઈએ. કોઈને એમ કહેવાનો પ્રસંગ ન આવવા દેતાં કે અંધકારમાં દિપક પ્રકાશી રહ્યો છે છતાં બધા અંધકારમાંજ ગોથા ખાય છે.

P.O. Box 2156 Tel. Add.: "Bhaisons" Phone: 28298

K. HARIBHAI

(ESTABLISHED 1905)

Wholesale Produce and General Merchant.

Importer of all kinds of Eastern Produce.

We buy all kinds of S.A. Produce for Cash.

Special offer of the following best quality Imported goods. (Open Stocks)

		per lb.		per lb.
No. 1.	Oily Toordhall	1/3	T/Grade Loose Tea ...	4/3
"	Chana dhall ...	11d	Severdhani Sopari	7/-
Pure	Chanaflour ...	1/-	S.B. Nuts No 2.	2/6
"	Urad Flour ...	1/7	Jeera	2/-
	Urad Dhall ...	1/3	Varian (Soomph)	2/-
	Moong Dhall	1/1	Mustard Seeds	2/-
	Whole Moong	6d.	Methi Seeds	1/3
	Whole Urad ...	6d.	Whole Dhana	1/3
	Special Peadhall	10d.	Jaggory (Gur)	1/3
	Ordinary Peadhall	7d.	Pure Chillie Powder ...	3/-
	Egyptian Rice	10d.	Pure Haldi Powder ...	2/-
	White Bk Masoor	7d	Cocoanuts (Fresh Water)	47/6 per bag of 75
	Masoor Dhall Red	1/-		
	Tamarind (Amli)	3/3		

ALL ORDERS TO ACCOMPANY CASH

Prices f.o.r. Durban.

We are Stockists of all varieties of Dried Beans.

We supply best Natal Ginger—Price on application.

Prompt attention given to Country orders.

Trade inquiries invited.

Note our Add.: 81 Victoria St., DURBAN.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

જાતિભેદનું અનૌચિત્ય

લેખક: શ્રી પ્રકાશ (લેખાંક ૩ જો.)

વિવિધ જાતિઓની સંસ્કૃતિ જુદી જુદી હોય છે. એમના રીત રિવાજો એકસરખા હોતા નથી. એમનો પહેરવેશ પણ એક જાતિને બીજી જાતિથી જુદી પાડી દે છે. આ જોતાં, ચીનના પ્રખ્યાત તત્ત્વજ્ઞાની કોન્ફ્યુસિયસે (*Confucius*) કહેલ વાકય ખરૂં લાગે છે. એણે કહ્યું હતું કે માનવોની જાત સરખી છે પણ એમના રીતરિવાજોએ એમને વિવિધ જુથોમાં વહેંચી દીધાં છે.

પ્રાશ્ચાત્ય સંસ્કૃતિથી રંગાયેલી કેટલીક પ્રજા જ રંગભેદમાં માનતી હોવાથી હું અહીં એ સંસ્કૃતિનો ઉલ્લેખ કરીશ. પ્રાશ્ચાત્ય સંસ્કૃતિથી અલિપ્ત હોય તેવા દેશોની સંખ્યા નહીં જેવી છે. એથી જ તો કેટલીક ગોરી પ્રજાને બીજી સંસ્કૃતિઓ માટે માન નથી. એ સંસ્કૃતિમાં ઉછરેલા વૈજ્ઞાનિકોએ કરેલી શોધો અને એમણે મેળવેલી રાજકીય સત્તા માટે તેઓ ખુબ ગર્વ લઇ શકે. વિજ્ઞાને કરેલી પ્રગતિ પણ નિર્વિવાદ છે. તોએ પાશ્ચાત્ય લોકોની શોધખોળોએ માનવજાતિનાં સુખમાં કેટલો વધારો કર્યો છે, એ પ્રશ્ન હજું અણઉકેલ્યો રહ્યો છે. અમેરીકા કે ઇંગ્લેંડનાં એક કારખાનામાં કામ કરતો મજુર હીંદના એક ગામડાંમાં રહી ખેતી કરતાં આપણા આમડિયા કરતાં વધુ શારૂં અને સુખી જીવન વિતાવે છે એમ કોણ કહિ શકે?

કેટલીક ગોરી પ્રજા એમ પણ માનતી કે કામમાંથી પરવારી ગોરો મનુષ્ય પોતાનો સમય વાચનમાં વિતાવે છે; જ્યારે પીળો મનુષ્ય જુગાર રમવામાં અને કાળો મનુષ્ય ગાવામાં કે નાચવામાં. વર્તમાન યુગની પીળી પ્રજાએ એ માન્યતામાં રહેલી અસત્યતા પુરવાર કરી બતાવી છે.

અંગત અનુભવો કે બીજા સમાજના અનુભવોથી શીખવાની મળેલી તકો પર સંસ્કૃતિની પ્રગતિ આધાર રાખે છે. માનવજાતિનો ઇતિહાસ પણ એમાં સાક્ષી પુરે છે. જેમ જેમ નવા નવા સમાજોની સમીપ આવતાં જઇએ તેમ તેમ શિક્ષણીય અનુભવોની તક વધતી જાય. જે જાતિને એવી તકો મળી ન હોય, અગર જે લાંબા સમયથી ગુલામીમાં રહી હોય, અથવા જેને પર સંસ્કૃતિ મુજબ વર્તવાની ફરજ પડી હોય તે જાતિની સંસ્કૃતિ પ્રગતિશીલ હોતી નથી. પીળા અને કાળા લોકોનું એમ જ થયું હતું. એશીયા અને આફ્રિકાના વતનીઓનો મોટો ભાગ પરદેશી સત્તા ખાસ કરીને ઇંગ્લંડ, ફ્રાંસ અને પોર્ટુગલ–હેઠળ હતો. એથી એમને સ્વસંસ્કૃતિના વિકાસ માટે અત્યંત ઉપયોગી એવી તકો બહુ થોડી કે નહીં જેવી જ મળી હતી. તેમની નિરક્ષરતા દુર કરવા માટે પણ પરદેશીઓએ પુરતા પ્રયત્નો કર્યા નહોતા.

પાશ્ચાત્ય સંસ્કૃતિમાં ઉછરેલા કેટલાક માને છે કે કાળા લોકોની સંસ્કૃતિ ઉતરતી કક્ષાની હોય છે. તેઓ ભૂલે છે કે આ દુનીયામાં એવી ઘણી સંસ્કૃતિ છે જેમાં પાશ્ચાત્ય સંસ્કૃતિ કરતાં દયાને અને માનવતાને વધુ સ્થાન અપાયેલું છે. કહેવાય છે કે કેટલાક આફ્રિકન સમાજોમાં વિધવા અને નિરાધાર બાબત જેવું કાંઇ હોતું નથી; એમની સમાજ વ્યવસ્થા એવી હોય છે, કે જે એવાં મનુષ્યોને ઓછું આવવા દેતી નથી. પશ્ચિમના દેશોમાં કેટલાક મનુષ્યોને સામાજીક કાર્યોમાં ભાગ લેવાની મનાઇ હોય છે અથવા તેઓ ત્યાજ્ય મનાય છે, જ્યારે શૈબીરિયા (*Siberia*) માં "ત્યાજ્ય" મનુષ્ય જેવું કાંઇ હોતું નથી. ત્યાં દરેક મનુષ્યો સામાજીક કાર્યોમાં ભાગ લઇ શકે છે. વધુ અનીતિમય જીવન પશ્ચિમના લોકો જીવે છે કે પુર્વના? જો દરેક સંસ્કૃતિમાં સદાચારી ધોરણને સ્થાન છે એટલું જ પશ્ચિમના લોકો માનતા થાય તો તેઓ પરસંસ્કૃતિને ઉતરતી લેખે નહીં.

જાતિય ઉચ્ચતાની માન્યતા કુદરતી નથી. એક લેખકના કહેવા મુજબ, અમેરીકામાં જ્યાં ગોરા અને કાળા બાળકો સાથે ભણે છે ત્યાં ગોરા બાળકો, જ્યાં સુધી તેઓને પોતે કાળાં બાળકોથી ઉચ્ચ જાતિનાં છે એમ કહેવામાં ન આવે ત્યાં સુધી; જાતિય ઉચ્ચતાનો વિચાર સુદ્ધાં કરતાં નથી. દક્ષિણ આફ્રિકામાં પણ આફ્રિકાન્સ–ભાષી (ડચ ભાષામાં વાતચીત કરનારાં) માબાપો પોતાનાં ગોરાં બાળકોને બળપણથી જ 'આફ્રિકન,' 'કલડ', અને 'ઇન્ડીયન' શબ્દોને સ્થાને અનુક્રમે "કાફર," "હોટનટોટ" અને "કુલી" શબ્દો શિખવાડે છે. પરિણામે શૈશવ કાળથી જ ગોરા બાળક બીન-ગોરી પ્રજા સાથે તાછડાઇથી કે અસભ્યપણે બોલતાં શીખે છે. (આ દેશમા "કુલી" શબ્દનો અર્થ જાણે તેવા લોકોની સંખ્યા બહુ થોડી છે કારણ કે દેશની બહુમતી શબ્દકોષના પાના ઉથલાવવાની તકલીફ લઇ શકતી નથી!)

—ક્રમશઃ

મુનીશ્રી સંતબાલજીની અંજલી

આ આફત હું માત્ર આપની કે આપના કુટુંબની અથવા માત્ર દક્ષિણ આફ્રીકાની નહીં, પરંતુ માનવતા માટે બાપુજીને ચીલે ચાલનાર એક મહારથીની બીમારીની આફત માનતો હતો. તાજા જ છાપાંમાંથી જાણવા મળ્યું કે હવે તેઓએ કાયમ માટે એ શરીરને છોડી દીધું છે. આવા પુરૂષ માટે તો શરીરનું પડવું, એ માત્ર જુનું થયેલું વસ્ત્ર છોડી, નવું સજવાના પૂર્વ મંથન જેવું જ હોય! પણ આપને સારૂ આવા મજબુત સાથીજન જવાનું જે અપાર દુઃખ પડયું છે, તેની શબ્દોમાં દિલસોજી શી રીતે વર્ણવાય? કિંતુ આપ એક ભારતીય સન્નારી અને પુ. બાપુજીની છાયા નીચે ઘડતર પામેલાં મહાન સ્ત્રી છો; એટલે આવા સાથીદારના મૃત્યુનો "ઘા સહીને," ઉલટ એમની પડેલી સમાજખામીને પૂરવામાં લાગી જશો, એ વિષે મને શ્રદ્ધા છે. 'ઇન્ડિયન ઓપિનિયન' છાપું અને સંસ્થાનવાદ કે રંગભેદની દીવાલો વિશ્વની માનવજાતમાંથી દુર કરવા આપ શ્રી મણીલાલ ગાંધીની વિશ્વને પડેલી ખોટ પુરવા માટે સતત મથશો, એવી આશા સાથે એ માન કાર્યમાં આપને અને આપના અગ્નિ કસોટીએ ચઢેલા, નાના સરખા છતાં અવ્યક્તપણે વિશાળ અને મધુર એવા કુટુંબને પ્રભુ પાર ઉતારે, તેવી અંતઃકરણની પ્રાર્થના ગુજારૂં છું.

'રોઇટર'ના ખબરપત્રના સમાચારથી અહીંનાં છાપાં એ મતલબનુ બોલે છે: "શ્રી મણીલાલ ગાંધી નમ્ર, અત્યંત–ધર્મનિષ્ઠ અને ચુસ્ત શાકાહારી હતા. પિતાના એટલે પૂજ્ય બાપુજીના–અહિંસા તથા સવિનય ભંગના ઉપદેશને કડક રીતે વળગી રહ્યા હતા અને દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકારની રંગભેદની નીતિ સામે તેમણે સતત લડત ચલાવી; કારાવાસ વેઠયો હતો. એક વીસ દિવસના ઉપવાસો પણ કર્યાં હતા. એમ સતત ન્યાયને માટે બાપુને પંથે સતત મથનારા પૈકીના તેઓ હતા. આ વિચારમાં હું મારો સૂર પુરાવું છું.

આજે ભારતને શિરે અનાયાસે કુદરતે વિશ્વ શાંતિ માટેની એક મહાન જવાબદારી નાખી છે. દેશની મહાન સંસ્થા કોંગ્રેસને આજે દેશના બેકારી નિવારણ તથા આર્થીક આબાદાનીના કાર્યમાં પોતાની એક બાજુની સારી એવી શકિત મુખ્યત્વે રાજ્યદ્વારા રોકવી પડે છે અને બીજી બાજુની સૌથી વધુ ગોઠી શકિત સરહદ રક્ષણમાં તથા રાજ્ય ધુરાદ્વારા ભારતની અખંડિત એકતા ટકાવી રાખવામાં વપરાય છે. મને લાગે છે કે ભારતીય હદોનું રક્ષણ કરવું અને ભારતની અખંડિત એકતા ટકાવી રાખવી, તે તથા બેકારી નિવારણ અને આર્થીક આબાદાનીનું કામ કરવું, તે મુખ્યત્વે ભારતીય પ્રજા અને સાધુસંતો કે રચનાત્મક કાર્યકરોની જ ફરજ છે. કોંગ્રેસને–જો ગામડાં, સાધુ સંતો અને રચનાત્મક કાર્યકરો આ દિશા ઉપાડી લઇને–ફાજલ પાડે તો લશ્કરવાદની વૃદ્ધિ કે મુડીવાદ અથવા સરમુખત્યારીના આ દેશમાંના ભય સિવાય આંતરરાષ્ટ્રીય જગતનાં લશ્કરવાદ, મુડીવાદ અને સરમુખત્યારી ભારતદ્વારા

(અનુસંધાન માટે જુઓ પાને ૧૭૭)

સ્વ. મણીલાલ ગાંધીને શ્રદ્ધાંજલી

(પુષ્પા બહેન હરિભાઇ ઘેલા, ડરબન)

દિવડો બુજાયો આજે (૨) ભારત દેસનો દિવડો બુજાયો
અંધકાર છાયો આજે (૨) ભારત દેસનો દિવડો બુજાયો
ઘોર અંધારા કાલા વાદળ ચારે બાજુ ગાજે
ભયંકર દિશાઓ ભારત દેસની દીસે છે આજે
કરોડોની આંખલીયોનો તારલીયો બુજાયો
સત્ય અહિંસા સમાનતાનો અખંડ હતો એ એક પુજારી
એવો આજે એક અમારો રાષ્ટ્રપિતા ખોવાયો
સિધાવ્યો મુકીને અમને આજે દેવતણે દરબાર
આજે હમોને મુકીને ચાલ્યો ગયો લાડકવાયો
ભારત દેસનો દિવડો બુજાયો
એપ્રીલ મહિનો સાલ ૧૯૫૬ પાંચમી તારીખને ગુરૂવાર
ભારતનો આ સુંદર બાગ એકા એક કરમાયો
ભારત દેસનો દિવડો બુજાયો
દેવ દેવીઓ આજે જેના અમર કિર્તિના ગુણો ગાશે
ખરે જગતમાં આજે તું જગદીશ મનાયો.
ભારત દેસનો દિવડો બુજાયો

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

ભારતનો પત્ર

(અમારા ખબરપત્રી તરફથી)

મુંબઇ, તા. ૧૬-૪-૫૬.

કાશ્મીરનો ઉકેલ—પં. નેહરૂની ઓફર

દીલ્હી કોંગ્રેસના ઉપક્રમે એક જંગી જાહેર સભાને વડા પ્રધાન પંડીત નેહરૂએ સંબોધતા જણાવ્યું હતું કે; કાશ્મીર અંગેની આપણી નીતિ સાચી છે. એમાં મને લેશ શંકા નથી. કાશ્મીરમાં જુવાળ જાગી ઉઠે તેવું કોઇ પણ પગલું આપણે સ્વીકાર શું નહિ. પાક નેતાઓ પાસે મેં એવું સુચન મુકયું હતું કે, વર્તમાન યુદ્ધ વિરામ હરોળીના પાયા પર, પરસ્પર ચર્ચાઓ પછી, શાંતિ જાળવવા માટે, કાશ્મીર પ્રશ્નનો ઉકેલ લાવવો જોઇએ.

વધુમાં વડા પ્રધાને કહ્યું હતું કે, આપણે સાવધાન રહેવાની જરૂર છે કારણ કે રખેને ભારત, પાકીસ્તાનના કાંઇ ઇરાદા પૂર્વક પ્રયાસોને કારણે નહિ, પણ અકસ્માતથી કદાચ યુદ્ધથી ઘેરાઇ જાય! આપણો કેસ મજબુત છે. તેથી આપણે કાંઇ ઉદવેગ રાખવાની જરૂર નથી.

તેમણે કહ્યું કે, મેં પાકીસ્તાની નેતાઓને સાફ સાફ જણાવી દીધું છે કે, "કાશ્મીરમાં તમે ઘણા અત્યાચારો અને જુલમ ગુજાર્યાં છે, તેમ મને લાગે છે.

"તમારા હેઠળ રહેલા કાશ્મીરના ભાગમાં બેસવાનો તમને કોઇ હકક નથી. પરંતુ કોઇ પણ જાતની અથડામણ કે જુવાળ ન થાય એવી મારી ઇચ્છા હોવાથી, તમારા કબ્જા હેઠળનો કાશ્મીરનો જે ભાગ છે, તેનો પ્રશ્ન વર્તમાન યુદ્ધ વિરામ હરોળીના પાયાપર સરહદ કંડારીને ઉકેલી લેવો જોઇએ. યુદ્ધ કરીને તે લેવાની અમારી ઇચ્છા છેજ નહિ."

પાકીસ્તાને કાશ્મીરના ભાગલાના ધોરણે કાશ્મીરના પ્રશ્નનો ઉકેલ આણવાની પં. નેહરૂની ઓફરનો અસ્વીકાર કર્યો છે અને કાશ્મીરના ઝઘડાને સલામતિ સમિતિમાં લઇ જવાની જાહેરાત કરી છે.

જનમતનો વિરોધ

વડા પ્રધાન પં. નેહરૂએ કાશ્મીરમાં જનમત લેવાનો વિરોધ કર્યો અને જણાવ્યું કે જનમતની વાત આપણને અંધારા તરફ દોરી જાય છે, એમ એક વ્યવહારૂ માણસ તરીકે મને લાગે છે.

આગળ ચાલતા તેમણે જણાવેલ કે, કાશ્મીર વિષે બુલ્ગેનીને તથા કુશ્ચેવે જે નિવેદન કરેલું તે કાનુન રીતે, બંધારણીય રીતે, તથા વ્યવહારૂ રીતે સંપૂર્ણ સત્યાંશ ધરાવતું હતું.

તે સામે પાક વડા પ્રધાન શ્રી. મહમદઅલીએ કાશ્મીરના બનાવો અંગે કરેલું વિધાન બિલકુલ અસત્ય છે.

૧૯૪૭ના નવેમ્બર માસમાં પાક દળો કાશ્મીરમાં હતા. એ વાતનો હીંદ પાસે સો ટકા સાચો પુરાવો છે.

કાનુની અને બંધારણીય દ્દષ્ટિથી જોઇએ તો પાકીસ્તાન આક્રમક છે. અને કાશ્મીરનું હીંદ સાથેનું જોડાણ કાયદેસર તથા સંપૂર્ણ છે.

રાજકીય દ્દષ્ટિએ જોઇએ તો છેલ્લાં આઠ વર્ષમાં બની ગયેલા બનાવોને લક્ષમાં લેવા પડશે. શ્રી. મહમદઅલીનું વિધાન અસત્ય છે, કાશ્મીરનું જોડાણ એક હકિકત છે.

કાશ્મીર પર ચડી આવેલા લોકોને પાકીસ્તાને હથિયારો તથા પેટ્રોલ આપ્યાં હતા. આ બધી જાણીતી વાત છે.

કાશ્મીર ભારતની સાથે જોડાયું છે. અને તેથી તે કાનુની અને બંધારણીય રીતે ભારતનો જ ભાગ છે, તેમ વડા પ્રધાન પંડીત નેહરૂએ અહીં ફરીવાર જાહેર કર્યું હતું.

તેમણે કહ્યું કે, મેં આ અંગેની સ્થિતિ તદન સ્પષ્ટ કરી નાખી છે. પાકીસ્તાનમાં આ નિવેદન પ્રત્યે રોષ જાગ્યો છે, પણ ઘણા દેશોએ તેને આવકારેલ છે.

ગાંધીજી અને કાશ્મીર

લોકસભામાં વડા પ્રધાન પંડિત નેહરૂએ કહ્યું હતું કે અમે જયારે કાશ્મીરની ખીણમાં હીંદી લશ્કર મોકલ્યું ત્યારે મહાત્મા ગાંધીજીની સલાહ લીધી હતી.

ગાંધીજીએ એવી સલાહ આપેલી કે સંજોગો હેઠળ કાશ્મીરની વહારે જવાની ફરજ છે.

આ પછી યુનોમાં કાશ્મીર પ્રશ્ન લઇ જવાની સરકારે વિચારણા કરી ત્યારે પણ યુનોને મોકલવાનો ખરડો હું ગાંધીજી પાસે લઇ ગયો હતો, અને તેમની સલાહ લીધેલી.

તેમણે થોડાક સૂચનો કરેલાં જે સમાવિષ્ટ કરવાનો પ્રયાસ અમે કરેલો. આજે કે કોઇ પણ સમયે આ બાબતમાં ગાંધીજીની સલાહ હેઠળ આશરો લેવાનું મારૂં કામ નથી.

પરંતુ આજે જયારે શ્રી કામત ગાંધીજીનું નામ લીધું ત્યારે મારે કહેવું જોઇએ કે મેં કોઇ પણ સમયે આ બાબતમાં ગાંધીજી સાથે સંપર્ક ગુમાવ્યો નહોતો. અલબત્ત નિર્ણય અમારો હતો.

કાશ્મીર; યુનોની એરણપર મુકાશે!

પાકીસ્તાનના વડા પ્રધાન શ્રી મહમદઅલીએ પાકીસ્તાન ધારાસભામાં જાહેર કર્યું હતું કે, "કાશ્મીરનો પ્રશ્ન હવે યુનોની સલામતિ સમિતિને સોંપવો જોઇએ.'

કાશ્મીર પ્રશ્ન ચર્ચવા માટે પાક. ધારાસભાએ આઢી કલાકની ખાસ બેઠક મેળવી હતી.

કાશ્મીર અંગેની ચર્ચાનો ઉપસંહાર કરતાં શ્રી મહમદઅલીએ વધુમાં જણાવેલ કે શ્રી નેહરૂના તાજેતરના નિવેદને "સફળતા કે સીધી વાટાઘાટોના કાંઇ સંજોગો રહેવા દીધા નથી, અને તેથી આ પ્રશ્ન સલામતિ સમિતિમાં જવો જ જોઇએ."

ભોપાલમાં કોમી રમખાણ

ભોપાલમાં કોમવાદી તોફાનો થતા શહેરમાં સાંજના સાતથી સવારના પાચ વાગ્યા સુધીનો કરફયુ લાદવામાં આવ્યો હતો.

સાંજે ૬થી સવારના ૭ સુધીનો કરફયુ હતો. પરિસ્થિતિ સુધરતો, કરફયુ બે કલાક હળવો બનાવવામાં આવ્યો હતો. થયેલા તોફાનોમાં કુલ ૫૦ માણસોને ઇજાઓ થઇ છે, જેમાં પાંચ પોલીસનો સમાવેશ થાય છે. ૬ પાકિસ્તાનીઓ અને હીંદુ મહાસભા તથા જમિયત ઇસ્લામના ૧૫ અગ્રણી કાર્યકરો સમસ્ત ૬૩ જેટલા શખ્સોની હુલ્લડ બારામાં ધરપકડ કરવામાં આવી છે. હુલ્લડમાં પાકીસ્તાની જાસુસોનો હાથ હોવાનું મનાય છે. અને કરાંચી ખાતે સમાચાર મોકલતું એક ગેરકાયદેસર ટ્રાંસમીટર પકડાયું છે. ભોપાલમાં હવે શાંતિ છે.

બેન્ક દર વધશે?

તાજેતરમાં રીઝર્વ બેન્કે દેશની તમામ બેન્કોને, ધીરાણ અંગેના પખવાડિક અહેવાલો મોકલવાની આપેલી સુચનાઓનો હેતું, વર્તમાન ફુગાવા તરફી પ્રવાહ અને તેને પરિણામે આવેલા ભાવ વધારાનું કારણ તપાસવાનો હોવાનું નાણાંકીય નિષ્ણાતો જણાવે છે.

આ વર્તુળોની માન્યતા મુજબ, ભારત સરકારની સુચનાથી જ રીઝર્વ-બેન્કે આવો પરિપત્ર પાઠવ્યો છે.

આ પરિપત્રનો હેતુ, કેટલીક આવશ્યક ચીજોના વ્યાપાર માટે તેમજ શેરો અને ડીબેન્ચર્સ પર બેન્કોએ કેટલું ધીરાણ કર્યું છે, તેને લગતી માહિતી મેળવવાની છે.

આવી માહિતીને પરિણામે, કૃત્રિમ અછત ઉભી કરવા માટે, માલની સંઘરાખોરી થાય છે કે કેમ, તે નકકી કરવામાં પણ સરકારને સહાયભુત બની રહેશે.

આવા અભ્યાસને પરિણામે, ભારતે પણ, બેન્ક રેઇટ વધારવાની બાબતમાં બ્રિટનને અનુસરવું કે કેમ તેની વિચારણા પણ થશે, તેવી આગાહી થાય છે.

હઇદ્રાબાદની માગણી

હૈદ્રાબાદ રાજ્યની ધારાસભાએ વિરોધ પક્ષનો સુધારો માન્ય રાખી તે મુંબઇ શહેરને મહારાષ્ટ્રમાં ભેળવવાની તરફેણ કરી હતી.

આ મુદા પર હઇદ્રાબાદ સરકારની બે વાર હાર થઇ હતી રાજ્ય પુનઃ રચના બીલની કલમ આઠ કે જેમાં મુંબઇ શહેરને મધ્યસ્થ પ્રદેશ બનાવવાની જોગવાઇ છે. તે રદ કરવાનો સુધારો વિરોધ પક્ષે મુકયો હતો. આ સુધારો ૬૯ વિ. ૫૦ મતે પસાર થયો હતો. મરાઠા વાડાના કોંગ્રેસી સભ્યોએ મત આપ્યા નહોતા.

આ સુધારાના પરિણામ રૂપ બીજો સુધારો મુંબઇ શહેરને મહારાષ્ટ્રમાં ભેળવવાની માગણી કરતો હતો, જે ૬૯ વિ. ૬૧ મતે પસાર થયો હતો.

આ બન્ને સુધારાઓ પર સરકારની હાર થઇ હતી.

હીંદુ કોમવાદની ઝાટકણી

ભૂતકાળમાં દેશનો વિનાશ નોતરનાર મનોવૃત્તિને પુનર્જીવિત કરવાના પ્રયાસો કરવા બદલ, હીંદુ મહાસભાની વડા પ્રધાન શ્રી નેહરૂએ ઝાટકણી કાઢી હતી.

હીંદુ રાષ્ટ્રની સ્થાપના માટેના ભુમરણનો સખ્ત શબ્દોમાં વખોડી કાઢતાં તેમણે કહ્યું કે, હીંદુ કોમવાદીઓની આ મનોવૃતિથી હું અકળાઇ ગયો છું. આજે હજુ પણ કેટલાક લોકો હીંદુ રાષ્ટ્રની વાતો કરે છે, એથી મને આશ્ચર્ય થાય છે. આપણે કોમવાદ માટે મુસ્લીમ લીગને દોષ આપતા હતા પણ હવે લીગ તો ગઇ, પરંતુ તેના સ્થાને હીંદુ રાષ્ટ્ર માટેનું ભુમરાણ અસંગત છે. આજે આ ભુમરાણથી આ લોકો દેશને ફરીથી ગુલામી, ઝઘડા અને યાતનાઓમાં ધકેલવા માગે છે.

હીંદુ મહાસભા રાષ્ટ્રની એકતા છિન્ન ભિન્ન કરવા માગે છે. હીંદુ રાષ્ટ્રની સ્થાપના દ્વારા, ધાર્મીક વર્ચસ્વનું ઝેર પુનર્જીવિત કરવાનો પ્રયાસ દેશના હિતની વિરૂદ્ધ જાય છે.

બુકકીપીંગ, ઇનકમ ટેકસ રીટર્ન્સ, લાઇસેન્સીંગ, રેવન્યુ કલીયરન્સ અને ઇનસ્યોરન્સ માટે મળો:

આર. વીઠ્ઠલ

૨૧૩ મેડોસા હાઉસ, ૧૭ કમીશનર સ્ટ્રીટ, સેકન્ડ ફલોર, ફરેરાસટાઉન, જોહાનીસબર્ગ, ફોન ૩૩-૧૬૫૪.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

મણીલાલની મહાનતા

(આભરભાઈ ચાવડા)

મણીલાલ ગયા! કાળા ઘેરાં વાદળો વચ્ચે ચમકતો સિતારો અસ્ત થયો. દક્ષિણ આફ્રિકના રાજદ્વારી વમળમાં નિડરપણે દીંડીઓ પડખે રહી, ભારતિય સંસ્કૃતિનો ઉજ્જવળ ઉપાસક, ન્યાય, સત્યતા. અને સિદ્ધાંત ના આદર્શને જીવન ધ્યેય બનાવી વિદાય થયો;

ક્યાં છે એ અજબ વિભૂતી! જેનું જીવન સેવાના મોંઘા યજ્ઞમાં હોમાયું? જેણે માન અપમાનને સમાન ગણી, જમદ્દવંદનિય પૂજ્ય પિતાના પગલે પગરણ માંડયાં; પિતાના જીવન સિદ્ધાંત ના ચુસ્ત પાલન પાછળ અનેકો પ્રકાર ના બલિદાનો આપ્યાં; જીવન તપશ્ચર્યાને તેજસ્વી બનાવી; આત્માના ઉત્કર્ષ પાછળ, પછવાડી જોયા વીના, જીવન ભર કુચકદમ કરી, મુંગી સેવાની જ્યોત સળગાવી, એ વિરલ જ્યોતિ ક્યાં અદ્રશ્ય થઇ?

જગત પણ કેવું કદંગુ છે? સાદા અને મુગા સેવકને આજની દુનીયા એક આંખે જુએ છે. આદર્શ પુંજકની માર્ગ પ્રદક્ષિણા તપાસવાની કોઇને પડી નથી. હાકલ સાથેના આમાહિ પડઘાઓ સાંભળવાને બદલે બન્ને કાનોમાં ડુચાઓ મરાય છે. સેવકની નિષ્કામ સેવાઓ ઉપર કચરો ઢલવાય છે. આડંબરના ઉપાસકો ધર્મોના ઉંટ પર બેસી, પ્રભુને પગલે ચાલનારને નાનો લેખે છે; માનવ ધર્મના ચુસ્ત અનુયાયીને આજનો ગળકતો સમાજ રંગિન ચશ્માઓ વડે નિહાળે છે. છતાં ફરજ, ધર્મ, અને દેશી ભાઇઓના ઉત્કર્ષ માટે પાગલ બનેલાને શાની પડી હોય? મણીલાલ કહેતા, "મને કદરની કંઇ પડી નથી. મારી પાછળ કોણ આવે છે તે હું જોતો નથી. મારો આત્મા મને જે માર્ગ બતાવે તે માર્ગે ચાલી રહ્યો છું ખાડા-ટેકરા આવે તે કુદી લઇશ; અને તેમ કરતાં મોત આવે તો તેને ભેટી લઇશ."

આ છે મહવીરની ભવ્યતા. એ છે જીવનની અખંડ જ્યોત, એમાં છે આત્માનો અલૌકિક આદર્શ; અને સર્વાંશે એમાં સમાયેલ છે, માનવ જીવનની મોંઘી મનઃકામના;

દક્ષિણ આફ્રીકાનું રાજદ્વારી ક્ષેત્ર ઘણું કાંટાળુ છે. એમાં મતલબનો બખ્તર પહેરી કુદનારને આજની દુનીયા વિજેતા અખે છે. પરંતુ ખુલ્લે હાથે ઝંપલાવી માનવ આદર્શ ની પ્રતિતિ કરાવનાર તરફ નજર કરવાનો કોઇને સમય નથી.

પુજ્ય બાપુજીએ પાડેલાં પગલામાં પગ મુકવાને સઘળો ગૌરવ લેવે છે. પરંતુ તેની ગતીએ જીવન મજલ વટાવવાનો પ્રસંગ આવે, ત્યારે પગ દુઃખવાની વેદના ઉભરી આવે છે. મણીલાલ કહેતા:

"બાપુજીના નામે સત્યાગ્રહ અને અહીંસક લડત ચલાવનારને ક્યાં ભાન છે કે, તેઓ બાપુજીના અહીંસાના મુખ્ય સિદ્ધાંતોનું ખુન કરી રહ્યા છે? અહીંસા અને એની જોડેના શોભિતા શબ્દો ફકત બોલવા માટે જ વપરાય છે. પાલન કરવા માટે વપરાતા નથી. અહીંસાના પુજારીએ જીવન ને કસોટી ઉપર મુકવું રહ્યું. આજ ના અહીંસા દળના સરદારોને જીવન શુધિની કંઇજ પડી નથી; વળગેલાં વ્યસનો અને શૃંગારિક જીવનની બેડી માં ગોંધાઇને આત્મબળના અભાવે નેતાગીરી કરનારાઓ, બીજાના જીવન ઉપર શું અસર ઉપજાવી શકે? એવા વ્યસનોનાં ગેસમાં ગુંગળાઇ ફસાશે એ સિવાય બીજું પરિણામ શું હોય?"

આ વિચારો અને મંતવ્યના ઝંઝાવાતોમાં મણીલાલનો આત્મા હમેશાં કકળી ઉઠતો. આત્માના અવાજને પહોંચી વળવા, દીલના ઉકળાટને સમાવવા, જીવનની મુખ્ય ફરજને અમલમાં મુકવા, એક યાદગાર દિવસે જુલ્મી જેલના જાલીમ સળીયા પાછળ પુરાયા: જ્યાં, મનુષ્ય તરીકેના મુલ્ય નથી. જ્યાં જુલ્મી સત્તાના જોરનું સામ્રાજ્ય છે; જ્યાં રંગભેદની ચક્કીમાં રાંક બીચારા રિબાય છે. તે યમલોકનું જીવતે જીવત પ્રત્યક્ષ અવલોકન કર્યું; અને માનવ આદર્શના મહામુલા મનોરથો મેળવવા યાદગાર યાતનાઓ ભોગવી દુનીયાને સંભળાવી દીધું કે,

"કાળા માનવીઓને માટે નર્કલોક બીજી દુનીયામાં નથી: પરંતુ આજ દુનીયામાં અસ્તિત્વ ધરાવે છે."

બાપુજીના ફિનીક્સ આશ્રમમાં બાપુજી ના જીવન ધ્યેયને અનુસરતિ પ્રતિકૃતિ તે મણીલાલ હતા. અનેકો મુસીબતો ની સામે ટકકર લઇ બાપુજીના મંતવ્યો, આદર્શો, ધ્યેયને પહોંચી વળવા અથાગ પરિશ્રમ વડે એ સ્મારકને શોભાવી રહ્યા હતા.

આજે એ જ્યોતિ હોલવાઇ ગઇ;

માનવ હૃદયમાં ઉલ્લાસ પુરતી એ નૌકા ડુબી ગઇ; અને બાપુજીના સ્થાનપર બાપુજીનાં જીવન સિદ્ધાંતો અને ભારતિય આદર્શોનો પુંજારી આથમી ગયો. ગીતા તો કહે છે "આત્મા અમર છે" વેદો કહે છે: "દેહ મરે છે પરંતુ દેહ તત્ત્વો મરતાં નથી" ઉપનિષદો કહે છે "આત્મા સર્વત્ર વ્યાપક છે" આ બધાં આધ્યાત્મિક સંદેશાઓ માનસિક નગારા પર ટકોરા મારે છે ત્યારે કહેવાય જાય છે મણીલાલ અમર છે. એમનો ભવ્ય આત્મા પોતાના ધ્યેયને હજુય તેજ આપશે. અને જે આદર્શ પાછળ પોતાનું સમસ્ત જીવન હોમી દીધું છે, તે આદર્શના પુંજન પાછળ તેમનો અમર આત્મા નવ ગુંજન કરી, નવો પ્રકાશ પાથરશે:

મણીલાલ! અમર રહો!!!

પરચુરણ

—પાકીસ્તાનના વડા પ્રધાન મી. મહમદ અલીએ આ વર્ષની આખરીએ પશ્ચિમ જર્મનીની મુલાકાત લેવા માટે મળેલાં આમંત્રણનો સ્વીકાર કીધો છે.

—'ડેલી ન્યુઝ'નો ખબરપત્રી જણાવે છે કે દક્ષિણ આફ્રિકામાં બાર વર્ષનાં કાર્યપર ફાધર હડલસ્ટને લખેલું પુસ્તક "નોટ ફોર યોર કોમફર્ટ"ની કોલીન્સ કંપનીએ કરેલી પ્રસિદ્ધિને છાપાઓએ ભારે આવકાર આપ્યો છે.

—ન્યુ યોર્કથી 'મરક્યુરી'નો ખબર પત્રી લખે છે કે ચેસ મન હાટન બેન્કની જે દશ લાખ ડોલરની એક ટ્રેઝરી નોટ ખોવાઇ ગયેલી તે રકમ ૧૮ ઇન્સ્યુરન્સ કંપનીએ ભરપાઇ કરી છે. છેવટે ઇન્સ્યુરન્સ કંપની ઓ સરકાર પાસેથી એ રકમ મેળવી લેશે. હજુ ખોવાયેલી નોટની તપાસ ચાલુ છે.

—નાયરોબી-કેનીયા કોલોનીમાં કોફી ના ઉદ્યોગની વ્યવસ્થાપક કોફી માર્કેટીંગ બોર્ડમાં અત્યાર સુધી ૭ યુરોપી યન કોફી પ્લાન્ટર્સો જ હતા તેમાં ઇતિહાસમાં પહેલી જ વાર ત્રણ આફ્રિકનોને બોર્ડના સભ્ય તરીકે સામેલ થવાનું આમંત્રણ અપાયું છે.

—ટેલીફોન અને ટેલીગ્રાફ માટે આજે વપરાતા લોઢાના અથવા લાકડાના થાંભલાને બદલે હવે કાચના થાંભલા વાપરવામાં આવશે કહેવાય છે કે, આ થાંભલા વધુ ટકાવું હશે.

મુનીશ્રી સંતબાલજીની અંજલી

(૧૬૫ પાનાનું અનુસંધાન)

સહેજે દુર થાય તથા આર્થીક આબાદી નો કાર્યક્રમ સહેજે પાર પડે. આ માટે આંતરરાષ્ટ્રીય ક્ષેત્રે મણીલાલ ગાંધી જેવા સત્યાગ્રહીનું ભારતને બાપુનિમિત્તે જે એક નૈતિકપીઠ બળ સહેજે મળી રહેતું, તે દુર થતાં ભારતને અને વિશ્વની વ્યવસ્થિત નૈતિક તાકાતને જે આંચકો લાગ્યો, તે નાનો સુનો નથી. પરમ કૃપાળુ પરમાત્મા એવી શકિત અર્પે કે જેથી તે આંચકો સહી નવી તેવી નૈતિક તાકત જન્માવવાનું વિશ્વની માનવજાતમાં તથા ખાસ કરી ભારત માં ખમીર પ્રગટે. એકવાર ફરીને તમારી અંગત અને કૌટુંબીક રીતે પડેલી ખામીને મારા હૈયાની દિલસોજી પાઠવું છું.

પખવાડીક પંચાંગ

વાર	ખ્રીસ્તી ૧૯૫૬ મે	હીંદુ ૨૦૧૨ ચૈત્ર-વૈશાખ	મુસલમાન ૧૩૭૫ શાબાન રમઝાન	પારસી ૧૩૨૫ શહેરેવર આવાં	સુર્યોદય ક. મી.	સૂર્યાસ્ત ક. મી.	ધાર્મિક તહેવારો-ઉત્સવો
શુક્ર	૪	વદ ૯	૨૨	૬	૬-૨૭	૫-૧૬	
શની	૫	,, ૧૦	૨૩	૭	૬-૨૭	૫-૧૬	
રવી	૬	,, ૧૧	૨૪	૮	૬-૨૮	૫-૧૬	એકાદશી
સોમ	૭	,, ૧૨	૨૫	૯	૬-૨૮	૫-૧૫	
મંગળ	૮	,, ૧૩	૨૬	૧૦	૬-૨૯	૫-૧૫	
બુધ	૯	,, ૧૪	૨૭	૧૧	૬-૨૯	૫-૧૪	
ગુરૂ	૧૦	,, ૩૦	૨૮	૧૨	૬-૩૦	૫-૧૪	
શુક્ર	૧૧	સુદ ૧	૨૯	૧૩	૬-૩૦	૫-૧૩	
શની	૧૨	,, ૨	૧	૧૪	૬- ૦	૫-૧૩	રોજાઇદ
રવી	૧૩	,, ૩	૨	૧૫	૬-૩૧	૫-૧૨	
સોમ	૧૪	,, ૪	૩	૧૬	૬-૩૧	૫-૧૨	
મંગળ	૧૫	,, ૫	૪	૧૭	૬- ૨	૫-૧૨	
બુધ	૧૬	,, ૬	૫	૧૮	૬-૩૨	૫ ૧૧	
ગુરૂ	૧૭	,, ૭	૬	૧૯	૬-૩૩	૫-૧૧	

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

પ્હોચાડી દઇશ

રૈહાના તઇયબજી (હીંદીપરથી)

સને ૧૯૪૫ની વાત છે. મસુરીમાં શ્રી. સ્વામી ભોલાનાથજીને ત્યાં સત્સંગ અને આધ્યાત્મીક ચર્ચા થઇ રહીં હતી. સ્વામીજીએ એક વાત કહીં જેની ઘણી ઉંડી અસર મારા મન પર કાયમની થઇ છે. પ્રભુ સમર્પણની ઉન્નત વૃત્તિની ચર્ચા કરતાં એમને કહ્યું...માં એક ભંગી રસ્તા ઝાડવાનું કામ કરતો હતો. રસ્તામાં જતા આવતા રાહદારીઓને સલામ, પ્રણામ, કરતો પણ ભાગ્યેજ કોઇ તે સ્વીકારતું અથવા તેના તરફ ધ્યાન દેતું. કારણ આખરે એક ગરીબ મામુલી ભંગીજ હતો ને?

"નશીબ બળવાન તે એ ભંગીને લોટરીમાં લાખ રૂપીયા મળ્યાં પછી શું? ભંગી ભાઇ એક શેઠને સ્થાને પ્હોંચી ગયા અને ધીમે ધીમે વેપાર માં જામતાં ગયા. હવે બીજા તેમને સલામ–પ્રણામ કરે. પણ હર વખત કોઇ પણ પ્રણામ કે સલામ કરે તો ભંગીશેઠ એટલુંજ કહે કે "પ્હોચાડી દઇશ." મિત્રો વિચાર કરે કે શેઠ શું પ્હોચાડવાના છે અને કોણે પહોચાડવાના છે?

એક વાર એક મિત્રે પ્રણામ કર્યા એને પણ એજ જવાબ મળ્યો. મિત્ર શેઠની પાછળ અને પાછળ છુપી રીતે ફરતાં રહ્યા. પણ એમને કાંઇજ જાણવા ન મળ્યું. દિવસ પસાર થવા આવ્યો સાંજના શેઠ ઘેર જવા ઉઠયા. હજી પણ જે કોઇ સલામ કે પ્રણામ કરે એને એજ જવાબ મળતો. મિત્રે ઘર સુધી પીછો પકડવાનું નક્કી કર્યું. ઘેર જતાજ શેઠ દિવાન ખાનામાં મુકેલી તીજોરી પાસે ગયા. પેલા મિત્ર છુપાઇને શેઠની હિલચાલપર નજર રાખી રહ્યા હતાં. શેઠે તીજોરી ઉઘાડી અને બોલ્યા "માતા લક્ષ્મી! હું તો જે પહેલા હતો તેજ છું. પણ તું જ્યારથી મારે ત્યાં આવી છે ત્યાર થી હું શેઠને પદે પહોચ્યો છું. આથી જે કોઇ મને સલામ પ્રણામ કરે છે તે મને નહીં પણ તને કરે છે માટે હું તને તે પ્હોચાડું છું. ફલાણાભાઇ એ સલામ મોકલ્યા છે. ઢીકણા ભાઇ એ પ્રણામ કહ્યા છે." વિગેરે આખા દિવસની નામાવલી યાદ રાખી લક્ષ્મી માતાને શેઠે પ્હોંચતી કરી. મિત્ર આશ્ચર્ય પામ્યો. મારા ધારવા મુજબ ઘણો જ કીંમતી પાઠ તે શીખ્યો અને નત મસ્તકે ચુપકીદીથી તે ચાલી ગયો.

અમારા માં કહેવાતું વાકય "અલહ મદુલિલ્લાહ"નો પણ આજ અર્થ થાય છે "બધી તારીફ અલ્લાહની છે."

—પાઉન્ડ ૮,૫૦,૦૦૦ ની કિંમત સીંધીયા કંપનીએ એક નવું જહાજ ખરીદયું છે.

જોઇએ છે

હાડકાં

તમારાં સ્ટેશન કે સાઇડીંગે
પહોંચતાં કરવા માટે
અમે ટનના
પા. ૭ આપીશું

ખાલી બેગો રેલ ફીરાયું ભરી પાછી મોકલી આપીશું
વધુ વિગતો માટે લખો:

THE
BULLBRAND FERTILIZERS LTD.
SARNIA NATAL.

બીજાં કેટલાંક પુસ્તકો

ઇરકની ખુશ્બુ (નવલ કથા)		૬	૦
રેખાચિત્રો (ટુંકા જીવન ચરીત્રો)		૭	૬
શહીદનો સંદેશ		૪	૦
મરૂ ભુમિમાં ,,		૪	૦
મેઘધનુષ્ય ,,		૭	૬
રૂપનાથ ,,		૭	૦
કસાઇનો ભોગ ,,		૮	૦
ત્રિવિધ તાપ ,,		૫	૦
લુઇ પાશ્ચર (જીવન ચરીત્ર)		૫	૦
રાજા રાણી નાટીકા		૬	૦
મુતન રશિયામાં ડોકીયું		૩	૬
સોક્રેટીસની સફર		૨	૬
જીવતા તહેવારો (કા. કાલેલકર)		૫	૦
જીવન યાત્રા ,,		૪	૦
ઇશાવાસ્ય (વિનોબા)		૧	૬
સ્થિતપ્રજ્ઞ દર્શન ,,		૪	૦
ગીતા પ્રવચનો ,,		૩	૦
મધુકર ,,		૪	૯
જીવન દ્રષ્ટિ ,,		૩	૯
શ્રાદ્ધના તેર દિવસ ,,		૧	૦
શ્રેયાર્થીની સાધના (નરહરિ પરિખ)		૭	૬
સત્યના પ્રયોગો–આત્મ કથા (ગાંધીજી)		૭	૬
દીલ્હી ડાયરી ,,		૭	૬
રામનામ ,,		૨	૦
બાપુ મારી મા (મનુબેન)		૧	૬
મહાદેવભાઇની ડાયરી (પાંચ ભાગ.)	૨	૧૮	૬
ગુજરાત વિદ્યાપીઠનો જોડણી કોશ	૧	૨	૬
મહાદેવભાઇનું પુર્વ ચરિત્ર		૨	૩
માનવી ખંડેરો (કાલેલકર)		૬	૦
વ્યાપક ધર્મ ભાવના (ગાંધીજી)		૬	૦

'INDIAN OPINION', P. Bag Durban.

જ્ઞાન મેળવવા લાયક પુસ્તકો

ગીતા ધ્વની ,, ,,	૧	૩
કેળવણી વિકાસ (કી. મશરૂવાળા)	૩	૦
સ્ત્રી પુ. મર્યાદા ,, ,,	૪	૬
સમુળી ક્રાંતી ,, ,,	૪	૦
કેળવણી વડે ક્રાંતી	૦	૬
મારી જીવન કથા (નેહરૂ)	૧૫	૦
સરદાર વલ્લભભાઇ ભાગ ૧	૧૩	૦
એક ધર્મ યુદ્ધ (અમદાવાદનો મજુરોની લડતનો ઇતિહાસ)	૧	૩
શ્રાદ્ધના તેર દિવસ	૧	૦

ગાંધી સાહિત્ય

પાયાની કેળવણી (ગાંધીજી)	૩	૦
અમારા બા (કસ્તુરબા ગાંધી)	૪	૦
ગાંધીજીનો સરકાર સાથે પત્રવ્યવહાર	૩	૦
બાપુની સેવામાં	૬	૦
કસ્તુરબા સ્મારક અંક—('ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅન')	૧	૬
ગાંધી સ્મારક અંક	૨	૦
બાપુના–બાને પત્રો (કસ્તુરબા પર લખાયલા પત્રો)	૨	૬
હાયડ્રોઇડ	૧	૬
નળાખ્યાન	૦	૬
મારી જીવન કથા (ભારતના રાષ્ટ્રપતી રાજેન્દ્રપ્રસાદ)	૧૫	૦

Obtainable from:

'Indian Opinion' P. Bag, Durban, Natal.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

ધીરૂભાઈ પી. નાયક

બુકકીપર, મુસાફરી, વીમાનાં અને જનરલ એજન્ટ

હીંદુસ્તાન અગર દુનીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ દરિયાઈ અગર જમીન માર્ગે મુસાફરી કરવા ઘેર બેઠાં અમારી મારફતે બુકીંગ કરો.

જીંદગી, આગ, ચોરી, હુલ્લડ, અકસ્માત, પ્લેટગ્લાસ, વિગેરેના વીમા અમે ઉતરાવી આપીએ છીએ.

ઈન્કમટેક્સ, પરસનલ ટેક્સ, હિસાબના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ ક્લીયરન્સ સર્ટીફીકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો. પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી બાબતોમાં કંઈ પણ ફી લીધા વિના અમે ગફત સલાહ આપીએ છીએ.

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ ઓસ્ટ્રેલીયા અને યોર્કશાયર ઈનસ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધિ.

Phone : 33-9033. 290 Commissioner Street, JOHANNESBURG.

ફરનીચર! ફરનીચર!! ફરનીચર!!!

બેડરૂમ સુટ, ડાઈનીંગરૂમ સુટ, વોર્ડરોબ, ડ્રેસીંગ ચેસ્ટ, સાઈડ બોર્ડ ઓફીસ ડેસ્ક, બુક કેસ, ટેબલ, તદ્દન ફીફાયત ભાવે ખરીદી શકશો. જાતે પધારી લાભ લેવા ચુકશો નહિ.

—બોક્સ, ટેબલ અને કીચન ડ્રેસર—

જે હમારી દેખરેખ નીચે તઈયાર થાય છે. તેનો સ્ટોક હમેશાં તઈયાર રહે છે. માત્ર રોકડા ભાવોના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને વેપાર આગલ વધારો.

L. MISTRY

51 BREE STREET, BURGERSDORP, J'BURG,
PHONE 33-4691. BOX 2526.

ચુનીલાલ બ્રધર્સ

હમણાંજ ખુલ્લો મુકેલો માલ!

ન્યુ ધરા છાપેલી નીનન સાડીઓ	૬ વાર	શી. ૪૯–૬
જરીની કીનારવાળી જ્યોરજેટ ૪૫''		વારની શી. ૧૫–૦
પાટલી પાલવ અને આખી ભાત વાળી		
રેશમી છાપેલી સાડી		પા. ૭–૧૦–૦ થી ઉપર
બેવડી કીનારની સાડી ક્રેપ ૪૫''		વારની શી. ૩/૧૧ થી ઉપર

સુતરાઉ સાડીઓ છેલ્લી ઢબના રંગો અને છાપો વાળી
પાંચ વાર શી. ૨૭–૬ થી ઉપર
૭ વાર શી. ૩૯–૬ થી ઉપર

C.O.D. અને ટપાલથી આવેલા ઓર્ડરોને તુરત ધ્યાન દેવામાં આવે છે.

જોઇએ તો સામ્પલ મોકલીશું.

ચુનીલાલ બ્રધર્સ
(પ્રો.) લીમીટેડ

૬૩ વીકટોરીયા સ્ટ્રીટ, ડરબન.

ફોન: ૨૪૦૦૩ પી. ઓ. બોક્સ ૮૨૨

Telephone : 20951 **177 Grey Street DURBAN.**

Bhagat's Vegetarian Lounge

(Prop: G. L. BHAGAT)

Ghee Sweetmeat Specialists

Receptions and Wedding Parties Catered For

ટેલીફોન: ૨૦૯૫૧ ૧૭૭ ગ્રે સ્ટ્રીટ ડરબન.

ભગત્સ વેજીટેરીયન લાઉંજ

(પ્રોપ્રાયટર: જી. એલ. ભગત)

ઘીની મીઠાઈઓના સ્પેશ્યલીસ્ટ

મેળાવડાઓ, લગ્ન પ્રસંગોએ અમે મીઠાઇઓ પુરી પાડીએ છીએ.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

ચોખ્ખા ઘીની બનાવેલી શુદ્ધ મીઠાઇ

અમારી મીઠાઈ ભેળસેળ વગરના ચોખ્ખા માલમાંથી બનાવવામાં આવે છે. દરેક મીઠાઈ જાતી દેખરેખ નીચે બનાવી કાળજીથી પેક કરી રવાના કરવામાં આવશે. આપનો ઓર્ડર વેળાસર મોકલવા વિનંતી છે.

સુતરફેણી સફેદ, લીલી, ગુલાબી શી. ૬–૦ રતલ	પીસ્તા માવા બરફી શી. ૬–૦ રતલ	પોરબંદરની ખાજલી મોળી શી. ૬–૦ રતલ
માવા બરફી શી. ૫–૦ રતલ	કેસરી માવા બરફી પીસ્તા શી. ૬–૦ રતલ	ચણાનો મગજ શી. ૪–૦ રતલ
બદામ માવા બરફી શી. ૬–૦ રતલ	ભાણવડીયા માવા પેંડા શી. ૫–૦ રતલ	સ્ટાર બ્રેન્ડના ગાંઠીયા શી. ૩–૦ રતલ
કેસરી માવા પેંડા શી. ૬–૦ રતલ	સુરતની માવા ઘારી શી. ૫–૦ રતલ	રાજવંશી પૌવાનો ચેવડો શી. ૬–૦ રતલ
ભાણવડીયા બદામી પેંડા શી ૬ ૦ રતલ	બદામી માવા ઘારી શી. ૬–૦ રતલ	પાપડ અડદના નાના ૧૦૦ નંગના શી, ૧૧–૬ મસાલા વાળા
સુરતી પીસ્તા માવા ઘારી શી. ૬–૦ રતલ	જામનગરી મેસુર શી. ૪–૦ રતલ	પાપડ અડદના મસાલા વાળા – મોટા, ૧૦૦ નંગના શી. ૧૨–૦
મુંબઇ લીલો હલવો પીસ્તાનો શી., ૬–૦ રતલ	બુન્દીના લાડુ શી ૩–૦ રતલ	દાળ, ફુલ્લી શી ૨–૦ રતલ
મુંબઈ લીલો બદામી હલવો શી. ૬–૦ રતલ	ગુલાબ જાંબુ શી. ૨–૬ રતલ	મીક્સ ફરસાણ શી. ૪–૦ રતલ
પોરબંદરી સાટા શી. ૫–૦ રતલ	**—ફરસાણ—**	મીઠાઇ દીવાળી મીક્સ ૫–૦ રતલ " " " ૪–૦ રતલ
ચુરમાં લાડુ શી. ૩–૦ રતલ	ભાવનગરના ગાંઠીયા ફાફડીયા શી. ૩–૦ રતલ	
સપરાપાક શી. ૨–૬ રતલ	ઝીણી ચણાના લોટની સેવ શી. ૨–૬ રતલ	
માવા મોહનથાર શી. ૪–૦ રતલ		

પોસ્ટેજ : યુનીયનમાં ૩ પેની રતલ

સા. રોડેસીયા ૯ પેની રતલ

નોર્ધન રોડેસીયા શી. ૧–૦ રતલ

ઓરડર સાથે પૈસા મોકલવા વિનંતી છે

Note Our New Address :

Jethalal's Mithai House

86 Queen Street, Durban.

Telephone : 27780 — P. O. Box 2043.

Tel. Address: "SWEETMEATS"

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor